

LUMO- program

Verksamhetsprogrammet för trygghet av naturens
mångfald i Kyrkslätt 2025–2030

Kommunfullmäktige 19.5.2025

 KIRKKONUMMI
KYRKSLÄTT

INNEHÅLL

Innehåll	2
Inledning	3
Bakgrund.....	5
Minskningen av naturens mångfald är ett hot mot människors hälsa och välbefinnande.....	6
Naturens mångfald minskar snabbare än någonsin.....	7
För att skydda den biologiska mångfalden behövs effektiva åtgärder.....	9
Beredning av programmet	12
Om naturförhållandena i Kyrkslätt	14
HAVSNATUREN UNDER VATTEN.....	15
NATUREN PÅ ÖARNA OCH FASTLANDSKUSTEN.....	16
INLANDSNATUREN	17
NATURTYPER.....	18
Naturtyper på havsbotten	18
Skogar	19
Myrar.....	20
Sjöar och småvattendrag	21
Traditionella miljöer	22
Mål	23
Mål och åtgärder	24
Mål och åtgärder i Kyrksläotts LUMO-program	27
Källor	50
BILAGA 1 LUMO-programmets beredare och medlemmar i styrgruppen.....	51
BILAGA 2 Internationella och nationella åtaganden och bestämmelser som gäller biologisk mångfald	52
FN-konventioner.....	52
EU:s strategier och lagstiftning.....	52
Nationella strategier	53
Nationella lagar om biologisk mångfald.....	54
BILAGA 3 Naturtyps- och artuppgifter från Kyrkslätt.....	55
BILAGA 4 Åtgärderna och förfaringssätten enligt huvudansvarig instans samt start- och slutåren under LUMO-programperioden 2025–2030.	61

INLEDNING

Minskningen av naturens mångfald, det vill säga förlusten av biologisk mångfald, äventyrar mänsklighetens förutsättningar att leva på jorden, så som också klimatförändringen och överkonsumtionen av naturresurser. Det är redan sig utmanande att lösa vart och ett av dessa problem. Dessutom är de på många olika, delvis okända sätt, sammankopplade. Klimatförändringen accelererar förlusten av biologisk mångfald, och å andra sidan är den biologiska mångfalden en förutsättning för att vår livsmiljö ska kunna anpassa sig till klimatet som förändras.

Trots att hoten mot naturens mångfald är globala vidtas praktiska åtgärder för att stoppa förlusten av biologisk mångfald på lokal nivå. Organismerna lever i livsmiljöer som ligger i kommunerna, och ekosystemen fungerar i kommunerna. Kommunerna måste ta hand om sina egna områden. Med LUMO-programmet strävar Kyrksläatts kommun efter att främja omsorgen särskilt om livsmiljöerna och ekosystemen i de områden som den äger.

Den mångsidiga naturen i Kyrkslätt med skogar och vattendrag har i flera årtusenden skapat förutsättningar för människor att leva här. Vi vill se till att både vi och framtidens Kyrksläattsbor omges av en ren, mångsidig natur där de för Kyrkslätt naturliga livsmiljöerna och ekosystemen i sin helhet mår bra.

Naturen i Kyrkslätt har utarmats av många orsaker. När kommunen växer styrs nytt byggande

och annan markanvändning som förstör eller förändrar naturen också till naturområden. Kyrksläatts kommuns första LUMO-program för åren 2025–2030 syftar till att hitta och sammanställa lösningar för att trygga naturens mångfald. Programmet innehåller olika åtgärder gällande bl.a. identifiering och skydd av värdeobjekt som kommunen äger, restaurering av ändrade objekt, istandsättning av vatten och avrinningsområden samt rådgivning och upplysning. De obligatoriska åtgärderna som påverkar områdesanvändningen gäller de områden som kommunen äger.

Naturen påverkar på många sätt människan och samhället. Vistelse i en mångsidig natur förbättrar humöret och minskar stressen. Ekosystemen som upprätthåller naturens mångfald minskar bl.a. kostnaderna för klimatförändringen. Den mångsidiga naturen kan utnyttjas bl.a. för att främja välfärdsturism samt människors hälsa och välbefinnande.

Kyrksläatts kommun har i sin kommunstrategi 2024–2030 inkluderat naturens mångfald som en verksamhet som syftar till att skapa ett växande och hållbart Kyrkslätt. Också LUMO-programmet visar att värnandet om naturens mångfald spelar en viktig roll i tryggandet av kommunens attraktionskraft, invånarnas välbefinnande och hälsa, den ekonomiska stabiliteten och möjligheterna till affärsverksamhet.

Vad innebär naturens mångfald och förlust av biologisk mångfald?

Naturen är i grunden mångfaldig. Naturens mångfald i ett visst område avser diversiteten av dess livsmiljöer och arter samt den naturliga genetiska variationen inom arterna. Statusen för naturens mångfald beskrivs bl.a. med bevarandestatus av arter och naturtyper, artsamhällenas bestånd och utbredning, livsmiljöernas strukturdrag, ekosystemens funktion och den genetiska mångfalden.

Försämringen av naturens mångfald till följd av mänsklig aktivitet kan också beskrivas med begreppet förlust av biologisk mångfald. Förlusten av biologisk mångfald syns i artrikedomen och i förändringarna i livsmiljöernas funktion.

1

BAKGRUND

Foto: Adrienn Szell

Minskningen av naturens mångfald är ett hot mot människors hälsa och välbefinnande

Den snabba minskningen av naturens mångfald hotar direkt och indirekt människans hälsa och välbefinnande.

Forskningen under de senaste åren har visat att naturens mångfald kan skydda människan mot både smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar. Antalet mikrobarter som är skadliga för människan ökar ständigt trots att naturens mångfald minskar. När artdiversiteten är stor faller människan mindre sannolikt offer för det som orsakar smittsamma sjukdomar som överförs från djur till människor. Vistelse i naturmiljöer verkar göra hälsofrämjande mikrober vanligare i människokroppen.¹

Naturens skyddande effekt är dock inte helt okomplicerad eftersom det i naturen också förekommer parasiter som orsakar sjukdomar hos människor. Den störning som människan orsakar i livsmiljöerna gynnar arter som inte bara tål störningar utan också bär flera parasiter. Parasiter som orsakar sjukdomar hos människor i Finland är till exempel bakterier som orsakar borrelios och virus som orsakar hjärninflammation. Dessa bakterier och virus sprids av fästingar, som har blivit vanligare i och med klimatförändringen. I de områden där dessa förekommer är det viktigt att följa skyddsanvisningarna och söka sig till hälso- och sjukvården när man får symtom som är typiska för smittorna.^{1,2}

Det har redan länge varit känt att vistelse och motion i naturen främjar vårt psykiska och fysiska välbefinnande. De positiva hälsoeffekterna

av vistelse i naturmiljöer kan förklaras av att naturen dämpar stressen, blodtrycket och pulsen. Undersökningarna stöder också uppfattningen om att vistelse i naturen minskar sannolikheten för störningar i kroppens immunsystem.^{1,2}

För finländarna är skogen den vanligaste naturrekreationsplatsen. Enligt undersökningar upplever man att framför allt vidsträckta, gamla och strukturellt sett mångsidiga och varierande skogar främjar hälsa. Skogskänslan är stark där. Sådana egenskaper i skogen kan främja upplevelser av återhämtning.^{4,5}

Minskningen av naturens mångfald har oerhörda negativa konsekvenser för människors hälsa och välbefinnande, även genom indirekta konsekvenser. Med utdöda arter eller populationer förlorar vi de möjligheter som de erbjuder mänskligheten. Förlusten av pollinerande insekter och utarmningen av marken hotar växtproduktionen, som är grunden för livsmedelstryggheten. När organismer som erbjuder råvaror till läkemedel försvinner förlorar vi den läkemedelspotential som de erbjuder.

Balansen i ekosystemet bevaras när arterna reglerar varandras bestånd och de enskilda arterna inte förökar sig alltför mycket. Mångfalden ökar ekosystemens buffringsförmåga mot förändringarna i miljön, vilket är centralt i anpassningen till klimatförändringen och minskningen av biologisk mångfald.³

Minskningen av naturens mångfald har stora konsekvenser också för världsekonomin och samhällsstabiliteten eftersom all ekonomisk verksamhet i praktiken är direkt eller indirekt beroende av ekosystemtjänsterna.

¹ Aivelo T. & Lehtimäki, J. 2021. Luonnon monimuotoisuus edistää kansanterveyttä.

² Haahtela T., Hanski I., Von Hertzen L., Jousilahti P., Laatikainen T., Mäkelä MJ, Puska P, Reijula K, Saarinen K, Vartiainen Virtanen S. 2017. Luontoaskel tarttumattomien tulehdustautien torjumiseksi.

³ Räikkönen, J. & Sääksjärvi, I. 2021. Luontokato haastaa ihmiskunnan terveyden ja hyvinvoinnin.

⁴ Simkin, Jenni. 2020. Metsällä on väliä – ihminen elpyy eri tavalla erilaisissa metsissä.

⁵ Tyrväinen, L. & al. 2024: Luontoympäristön terveysvaikutukset ja niiden taloudellinen merkitys.

Naturens mångfald minskar snabbare än någonsin

Det mest konkreta beviset på minskningen av naturens mångfald är att arter och naturtyper har försvunnit. Även enligt de försiktigaste beräkningarna pågår utrotningen av arter på jorden nu betydligt snabbare än i naturens normala utrotningstakt. Enligt forskare pågår den sjätte utrotningsvågen, som denna gång är till följd av mänsklig aktivitet.

Även i Finland är situationen alarmerande. I vårt land har redan över 300 arter försvunnit. Andelen hotade arter av våra bedömda arter har ökat för varje utvärderingsomgång under de senaste 20 åren. Trenden för naturens mångfald i Finland har enligt de senaste hotbedömningarna av arter och naturtyper fortsatt att försvagas under de senaste åren. Totalt 2 667 arter (11,9 % av de bedömda arterna) bedömdes i den senaste hotbedömningen av arterna år 2019 vara hotade. Enligt rödlistindexet har minskningen av naturens mångfald accelererat.

I den senaste hotbedömningen av naturtyper år 2018 bedömdes nästan hälften (186 st.) av naturtyperna vara hotade i hela landet. I fråga om naturtyperna kan utvecklingstrenden ännu inte bedömas eftersom det bara är fråga om den första hotbedömningen av naturtyperna i Finland.

Skogarna i Finland har under sin långa användningshistoria avsevärt förlorat en del av sina naturliga ekologiska särdrag. Samtidigt har arealen av många skogsnaturtyper minskat. Tre fjärdedelar (27) av skogsnaturtyperna i Finland har bedömts vara hotade. I skogarna lever flest hotade arter, nästan en tredjedel av alla hotade arter.

Finlands fuktiga och svala klimat och jämna relief gynnar försumpning, och ursprungligen har ungefär en tredjedel av vårt lands areal varit täckt av myrar. Idag har cirka 60 % av Finlands myrar

dikats ut eller tagits i annat bruk som förändrar myrnaturen, och lite över hälften av myrnaturtyperna har bedömts vara hotade. Av alla hotade arter lever bara 4,5 % i myrarna, eftersom myrar i allmänhet är livsmiljöer med få arter.

Alla de 42 naturtyperna av vårdbiotoper är hotade. Den minskning av arealen av naturtyperna av vårdbiotoper som börjat på 1880-talet accelererade efter krigen. Även kvaliteten på vårdbiotoperna har avsevärt försämrats.

Bergsblotningarna, stenjordarna och blockmarkerna utgör bara cirka 2,5 % av Finlands landareal, men där elver en riklig flora och fauna i proportion till deras areal. Av alla hotade arter är så mycket som 11 % bergarter. Hotet mot naturtyperna av klippor och i stenjordar har varit mindre än hotet mot de flesta andra naturtyper. De hotade naturtyperna av berg är mycket små till sin storlek och täcker under en procent av bergens och stenjordarnas areal.

En femtedel (12) av naturtyperna av sjöar och stränder är hotade. Naturtyperna av strömmande vatten har försämrats mest, starkare än sjöarna och tjärnarna. Naturen vid strömmande vatten har blivit hotad särskilt i södra Finland. Även källområden har bedömts vara hotade i södra Finland.

Över hälften av naturtyperna längs Östersjökusten är hotade. Endast drygt en fjärdedel har bedömts överleva.

Östersjön är ett litet hav med bräckt vatten där människans aktivitet lätt påverkar havsmiljöns tillstånd. Människan har länge och på många sätt påverkat Östersjön, vilket har lett till att dess status har försämrats. Den svaga statusen manifesteras av bl.a. att cirka en fjärdedel av den bedömda naturtypen vid Östersjön har klassificerats som hotad.

Bild 1. Talltitan har en gång i tiden varit en av de vanligaste fåglarna i Finland. I hotbedömningen år 2019 har talltitan klassificerats som starkt hotad. Orsaken till att arten minskat i antal är minskningen av gamla skogar och död ved. Foto © Markku Jämsä

Källor:

Hyvärinen, E. ym. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet ja osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Finlands miljöcentral och miljöministeriet, Helsingfors. Suomen ympäristö 5/2018.

Statens miljöförvaltnings webbtjänst:

<https://www.ymparisto.fi/sv/naturen-vatten-och-hav/naturens-mangfald/mangfalden-av-naturtyper/hot-bedomningen-av-naturtyper>

För att skydda den biologiska mångfalden behövs effektiva åtgärder

Minskningen av naturens mångfald fortsätter utan åtgärder som kan svänga på trenden.

Enligt forskare stärker klimatförändringen förlusten av biologisk mångfald genom olika verkningsmekanismer. På motsvarande sätt ökar gemensam lösning av problemen den positiva synergien. Tryggande av naturens mångfald stöder stävandet av och anpassningen till klimatförändringen. Med rätt planerade anpassningsåtgärder kan man begränsa försämringen av naturens mångfald till följd av det uppvärmda klimatet.

Lagstiftningen spelar en central roll med tanke på tryggande av naturens mångfald. EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen beskrivs i bilaga 2. Enligt en förstudie av miljöministeriet¹ klarar den nuvarande lagstiftningen inte av att förhindra minskningen av naturens mångfald. Lagstiftningen som tryggar naturen är i form av punkter och fragmenterad under flera sektorslagar. Lagstiftningen är inte heller tillräckligt förpliktande, och det finns luckor i regleringen. Till följd av de nuvarande fragmenterade politiska instrumenten finns det inte en enda lag som styr begränsningen av förlusten av biologisk mångfald som en helhet.

Även nationella och internationella strategier och avtal är viktiga för att stoppa försämringen av naturens mångfald. Finland har förbundit sig till många nationella och internationella avtal och strategier för att trygga naturens mångfald. Dessa beskrivs i bilaga 2.

Kommunerna har som stora markägare och genom sitt planläggningsmonopol en möjlighet – och ett moraliskt ansvar – att vara betydande aktörer i upprätthållandet och stärkandet av naturens mångfald. Som offentliga aktörer har kommunerna också enligt grundlagen och särskild lagstiftning ansvar för naturen och dess mångfald samt skyldighet att trygga en god och hållbar livsmiljö för sina invånare.

NÅGRA CENTRALA MEDEL FÖR ATT FÖRBÄTTRA NATURTYPERNAS TILLSTÅND I FINLAND ÄR BLAND ANNAT ²

I FRÅGA OM SKOGSNATUREN:

- sparande av skogsområden av god ekologisk kvalitet,
- tryggande av bevarande av skogarnas ekologiskt viktigaste strukturella drag,
- undvikande av åtgärder som försämrar skogarnas ekologiska kvalitet,
- Sparande av förekomster av de mest sällsynta och mest tillbakagångna skogsnaturtyperna oberoende av eventuell försämring av deras kvalitet,
- upprätthållande och förbättring av skogarnas ekologiska kvalitet genom naturvård,
- återställande av skogarnas naturliga drag genom restaurering,

I FRÅGA OM MYRNATUREN:

- främjande av planering av markanvändningen med många målsättningar på avrinningsområdesnivå genom att identifiera och trygga ekosystemtjänster som erbjuds av icke-dikade myrar som återhämtar sig,
- förbättring av omfattningen och representativiteten av nätverket av skyddade myrar,
- förbättring av de skyddade myrarnas status genom restaureringsåtgärder som gäller både skyddade myrar och deras omedelbara närhet,
- tryggnad av myrområdenas status utanför skyddsområdena genom att restaurera, styra vatten till uttorkade myrar och genomföra naturvård,
- tryggnad av nätverken och helheterna av myrar även utanför skyddsområdena med hjälp av planering av markanvändningen och direktiv.

I FRÅGA OM VÅRDBIOTOPER:

- skötsel till exempel genom bete och slåtter.
- betalning av miljöersättning till dem som sköter sina egna eller arrenderade områden genom bete.

I FRÅGA OM NATURTYPER AV HÄLLMARKER SAMT STEN- OCH BLOCKFÄLT:

- undvikande av byggande, skogsbruk och gruvdrift och motsvarande verksamheter på de mest hotade naturtyperna av hållmarker samt sten- och blockfält.

I FRÅGA OM INSJÖ- OCH STRANDNATUREN:

- ibruktage av bra verktyg för vattenmodellering i stor utsträckning vid granskningar av belastningar av jord- och skogsbruket,
- effektivisering av skyddet och restaureringen av vattendragen i lermarksområden genom istandsättning av fåror och sjöar samt omfattande istandsättningar av avrinningsområden för att minimera belastningen av sediment och näringsämnen,
- förbättring av kvaliteten på strömmande vatten särskilt i södra Finland utgående från deras ekologiska status samt helhetsmässig förbättring av vatten- och strandnaturens mångfald (hydrologi, vattenkvalitet, habitatdiversitet),
- avveckling av vandringshinder för fiskar eller byggande av fungerande och ekologiska genomfartslösningar för att återuppliva vandringsfiskbestånden överallt där det är motiverat med tanke på fiskeri och naturvård,
- återställande av uträtade åar och älvar så att de slingrar på samma sätt som i naturtillstånd för att förbättra vattenretentionen och diversifiera livsmiljöerna,

- iståndsättning av avrinningsområden för strömmande vatten,
- effektivisering av skydd och iståndsättning av småvatten,
- minskning av de negativa effekterna av övergödning och igenväxning av strandnaturtyper genom skötselåtgärder,
- trygghet av bevarande av vatten- och strandnaturen vid styrning av planläggningen och markanvändningen,
- beaktande av vattendragens naturvärden och statusmålen för vattenförekomsterna inom skogarnas bioekonomisektor.

I FRÅGA OM ÖSTERSJÖNS STRANDNATUR:

- effektivisering av åtgärder för att minska övergödningen
- skötsel och restaurering,
- ökning av antalet skyddsområden så att de viktigaste naturtyperna i kustområdet blir representerade i nätverket av skyddsområden,
- effektiv övervakning av sjöfarten, ökning av sjösäkerheten och minskning av utsläppen,
- bekämpning av invasiva främmande arter,
- styrning av rekreationen och naturturismen inom känsliga kustområden för att förhindra slitage.

I FRÅGA OM ÖSTERSJÖNS MARINA NATUR:

- bekämpning av näringsbelastning och övergödning i vattendrag,
- minskning av skadliga inverknings av vattenbyggande framför allt genom att genomföra planeringen och styrningen av vattenbyggandet så att bevarandet av naturtyperna beaktas bättre än för närvarande,
- beaktande av utrotningshotade och missgynnade havsnaturtyper vid havsområdesplaneringen och planläggningen.

¹ Soininen, N. & Pappila, M. Esiselvitys luonnon monimuotoisuutta turvaavan lainsäädännön kehittämisvaihtoehtoiksi. Miljöministeriet 2003.

² Statens miljöförvaltnings webbtjänst: <https://www.ymparisto.fi/sv/naturen-vatten-och-hav/naturens-mangfald/mangfalden-av-naturtyper/hotbedomningen-av-naturtyper>

2

BEREDNING AV PROGRAMMET

Kyrksläatts kommuns miljövårdsenhet svarar för uppgörandet av LUMO-programmet och innehållet i programrapporten. Uppgörandet av programmet har stötts av Ramboll Finland Oy, som har lett intressentverkstäder och formulerat utgångsförslagen till målen och åtgärderna i programmet samt till bemötanden till respons. Målen och åtgärderna samt bemötandena har bearbetats till sin nuvarande form inom kommunen med experter inom olika enheter. I kommunen har utarbetandet av programmet har letts av en styrgrupp. Medlemmarna i styrgruppen och övriga personer som deltagit mest i utarbetandet av programmet framgår av bilaga 1.

Utarbetandet av programmet inleddes med ett öppet möte för allmänheten 5.3.2024. Under våren hölls tre workshopar under ledning av Ramboll Finland Oy. På workshoparna samlade man information och synpunkter från invånare och föreningar, kommunens personal samt ledamöter i förtroendeorganen och påverkansorganen för att fastställa de mål och åtgärder som ska ingå i programmet.

Man samlade hösten 2024 in respons på mål och åtgärder som ska ingå i miljövårdsenhetens och Ramboll Finland Oy:s utkast till program.

Man redigerade åtgärderna och målen utifrån responsen och utarbetade svar på responsen.

https://kirkkonummi.fi/wp-content/uploads/2025/01/LUMO-ohjelma_vastineet_7.1.2025-1.pdf

På LUMO-programmets webbplats på adressen <https://kyrkslatt.fi/lumo-program-under-forberedelse/> finns en inspelning från inledningsmötet för LUMO-programmet och presentationsbilder, ett sammandrag av resultaten av intressentverkstäderna och material som använts som underlag för beredningen.

3

OM NATURFÖRHÅLLANDENA I KYRKSLÄTT

Kyrkslätt ligger i Finska vikens kustområde och sträcker sig från öppet hav cirka 50 kilometer inåt landet. Kommunens varierande och småskaliga naturförhållanden erbjuder utgångspunkter för förekomster av många olika slags naturtyper och artrikedom. Den mänskliga aktiviteten har redan i flera århundraden påverkat naturen i Kyrkslätt så att den till sina naturtyper och artbestånd är rätt så annorlunda än innan området bosattes. Jord- och skogsbruket samt under de senaste årtiondena i synnerhet byggandet har avsevärt förändrat naturen i den växande kommunen. Också vidsträckta förändringar som orsakats av mänsklig aktivitet, så som övergödningen av Östersjön till följd av näringsbelastningen och klimatförändringen som accelererat, har förändrat naturen i Kyrkslätt.

I Kyrkslätt finns dock kvar mycket natur som är värdefull med tanke på naturens mångfald samt restaurerbara natur. I kommunens område förekommer flera hotade arter. Här finns också många naturtyper som bedömts vara hotade samt internationellt värdefulla naturtyper enligt EU:s habitatdirektiv. Kyrkslätt har således ansvar för naturens mångfalds framtid även på nationell och internationell nivå. Till följd av förändringar i markanvändningen finns områden som bäst representerar sitt naturtillstånd är främst numera bara i naturskyddsområden och i områden som hör till Natura 2000-nätverket, men strukturdrag som är värdefulla med tanke på naturens mångfald finns även på annat håll, och sådana kan återställas genom att låta naturen utvecklas på egen hand eller genom aktiv restaurering. Naturområden som är mindre representativa är viktiga även bl.a. med tanke på kopplingen till värdefulla områden.

I bilaga 3 finns en förteckning över värdefulla arter och naturtyper i Kyrkslätt.

HAVSNATUREN UNDER VATTEN

Södra Kyrkslätt är ett öppet havsområde, där Kallbådans skärgrupp framhävs i den vidsträckta fjärden. Gråsälar tycker om att vistas i detta område. Utöver gråsälar lever bland annat fiskar, bottendjurslarver och växt- och djurplaktonarter i det öppna fjärdvattnet. Fjärdekosystemet är i sin helhet i dåligt tillstånd i både högsjö- och kustområdena i Finland.

I Ekologiskt betydelsefulla marina undervattensmiljöer i Finland (EMMA) ingår Porkalaområdet och Pickalaviken samt Esbovikens och Långvikens områden i Kyrkslätt. En stor del av Kyrksläotts havsområde hör till Natura 2000-nätverket.

I miljöförvaltningens klassificering, som baserar sig på material från 2012–2017, har det ekologiska tillståndet i Kyrksläotts kustvatten definierats som försvarligt väster om Porkalaudden och nära kusten och tillfredsställande på andra ställen.

Försämring av naturens mångfald sker på alla havsområden vid kusten och nästan alla naturtyper och organismgrupper under vatten i strandzonen.¹

¹ Sumelius, H. och Boström, C. 2024. Vedenalaisen luonnon köyhtyminen Suomen rannikkoalueilla

Bild 2. Gråsälar på ett skär nära Kallbådans fyr.
Foto: ©Tuomas Heinonen.

Bild 3. En del av Kyrklätts skärgård och kust, i förgrunden till vänster ön Littlo och dess lilla ö på sydvästra sidan och till höger en del av ön Linlo, i bakgrunden en del av Haukipää och Obbnäs.
Foto: Kyrklätts kommun.

NATUREN PÅ ÖARNA OCH FASTLANDSKUSTEN

Kyrklätts skärgård består av tusentals öar, varav de flesta är karga, trädlösa skär. Öarna är allmänt klippiga och har en rätt så låg relief. En stor del av Kyrklätts skärgård är till sin karaktär yttre skärgård där växtligheten på öarna i allmänhet är knapp. Typiska där är små försumpningar och säsongsvåtmarker, hållkarssamhällen, ensnår, enskilda träd eller små skogsdungar i bergsänkor samt strandstenar och små ängsstränder i vikar.

Öarna i yttre skärgården med sina små skogsdungar är viktiga mat- och rastplatser för många flyttfåglar under flyttningstiden. I Kyrklätt finns också rätt så många egentliga fågelöar, till vilka hör skär, holmar och trädlösa uddspetsar på större öar. Dessa utgör den huvudsakliga häckningsmiljön för skärgårdsfåglarna. Det fågelbestånd som rastar under häcknings- och flyttningstiden i Kyrklätts skärgård är mycket rikligt och artrikt delvis på grund av läget vid en betydande huvudflyttväg för fåglarna.

De betydande naturvärdena i Kyrklätts skärgård och fastlandskust har officiellt identifierats senast när Träskö med omgivande skär och vattenområden inrättades som nationalpark år 1938. Nationalparken lades ner när området, vars naturvärden hade förändrats, lämnades tillbaka till Finland år 1956 efter den sovjetiska arrendetiden. Fyra områden i Kyrklätts havsområde ingår i Natura 2000-nätverket: Natura 2000-områdena i Kyrklätts skärgård, Tavastfjärden-Saltfjärden, Esboviken och Kallbådan. Dessutom har flera naturskyddsområden inrättats i Kyrklätts skärgård, och för närvarande bereder staten inrättande av ett vidsträckt naturskyddsområde i Porkala.

Största delen av de skärgårds- och kustområden som Kyrklätts kommun äger har inrättats som naturskyddsområde och/eller inkluderats i Natura 2000-nätverket. Dessutom äger kommunen skog med betydande naturvärden bl.a. på öarna Tullandet-Mjöländet och Tallholmen samt på Lillkanskogvikens och Järsö sunds strand.

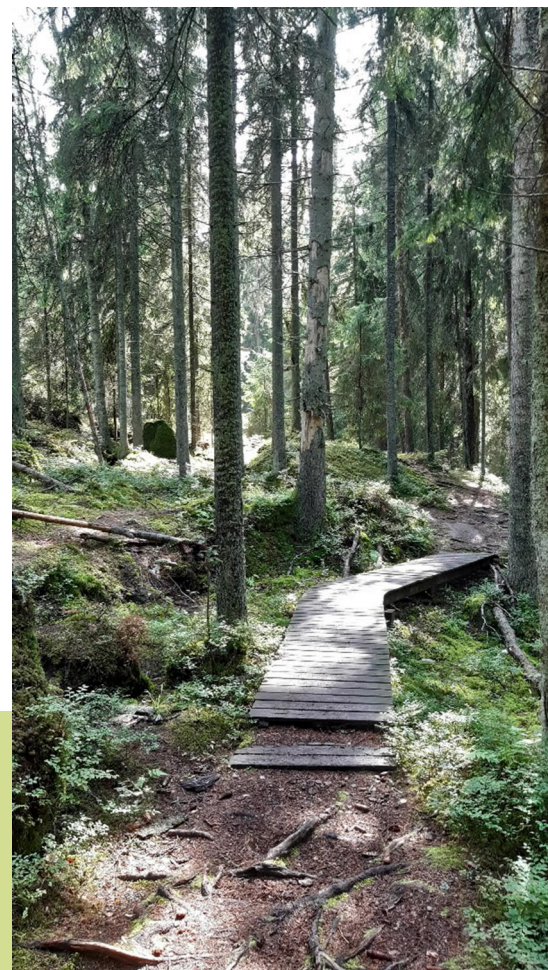
Bild 4. En del av Meiko, vars skogar representerar många naturtyper i habitatdirektivet och naturtyper som bedöms vara hotade. I förgrunden Kakarlampi, i bakgrunden Humaljärvi. Foto: ©Tuomas Heinonen.

INLANDSNATUREN

Grunden för naturförhållandena i Kyrklätts inland är småskaliga bergsryggar och bergshöjder samt de mellanliggande brytningslinjerna och sänkorna där det har bildats lermarker, myrar, sjöar och strömvatten.

Den största naturhelheten som representerar Kyrklätts inlandsnatur är helheten av Meiko naturskyddsområden i kommunens mellersta del. Kyrklätts kommun äger en del av helheten. I norr sträcker sig Noux nationalpark till Kyrklätts område. Naturskyddsområdena i Meiko och Noux nationalpark ingår i Natura 2000-nätverket. Andra vidsträckta områden som representerar inlandsnatur i Kyrklätt är Kauhalaområdet söder om Noux nationalpark och naturskyddsområdet i de gamla skogarna vid Finnträsk samt Centralskogens område mellan kommuncentrum och Masaby.

NATURTYPER

Naturtyper på havsbotten

På botten av Kyrksläotts havsområde finns många rev: klippor och stenar som reser sig från havsbotten inklusive delar av öar och skär under vatten. På reven finns områden som representerar många olika slags habitat typer på havsbotten. Den mest dominerande arten på Kyrksläotts rev är blåmusslan, som förekommer där i breda mattor från några meters djup till över 20 meters djup. Även rödalgsamhällen är vanliga på Kyrksläotts rev. De låga klippstränderna kantas allmänt av blåstång, som hör till brunalger.

Särskilt på grunda havsvikar finns det mjuka gyttje-, ler- och sandlerbottnar med typiska organismsamhällen. I närheten av stranden förekommer allmänt kärlväxtsamhällen, som kännetecknas av florans mångfald och variationen i de dominerande arterna. På mer öppna områden finns natar, hårsärvar och natingar. I Kyrkslätt finns några bandtångsängar som numera är ganska sällsynta i Finska viken utom i Hangötrakten.

Kärlväxtdjunglarna med flera arter, bandtångsängarna på sandbottnarna, de olika algsamhällena på klippiga stränder och blåmusselsamhällena som filtrerar på mörkare klippbottnar är värdefulla inte bara som de är utan också när de förhindrar att Östersjöns tillstånd försämras på grund av näringsretention.

Bild 5. Bandtångsängarna och blåstångssamhällena erbjuder flera arter skydd och näring och är således mycket mångsidiga organismsamhällen. Foto: © Juha Syväranta.

Skogar

Kyrksläotts markområden har nästan helt varit skogbevuxna. De nuvarande åkerområdena har i huvudsak varit lundar och lundartad moskog. Också utvidgningen av bosättningen har minskat kommunens skogsareal. Naturen i Kyrksläotts fastlandsområde präglas dock fortfarande av trädbestånd. De mest vidsträckta sammanhängande skogsområdena är trakterna kring Meiko, Kauhala, Noux, Centralskogen och Hirsala. Olika typer av moskogar och hållmarksskogar dominerar idag i skogarna i Kyrksläätt.

De skogar som omfattas av virkesproduktion har i betydande grad förlorat en del av sina naturliga särdrag. I kommunen finns många områden som representerar hotade skogsnaturtyper, men de är ofta dåligt representerade utanför skyddsområdena. Mångfaldiga skogar i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om detta är viktiga med tanke på naturens mångfald. I kommunen finns sådana skogar numera främst på naturskyddsområden och Natura 2000-områden. I de skogar som ägs av Kyrksläotts kommun förekommer betydande naturvärden som är viktiga med tanke på naturens mångfald även utanför skyddsområdena.

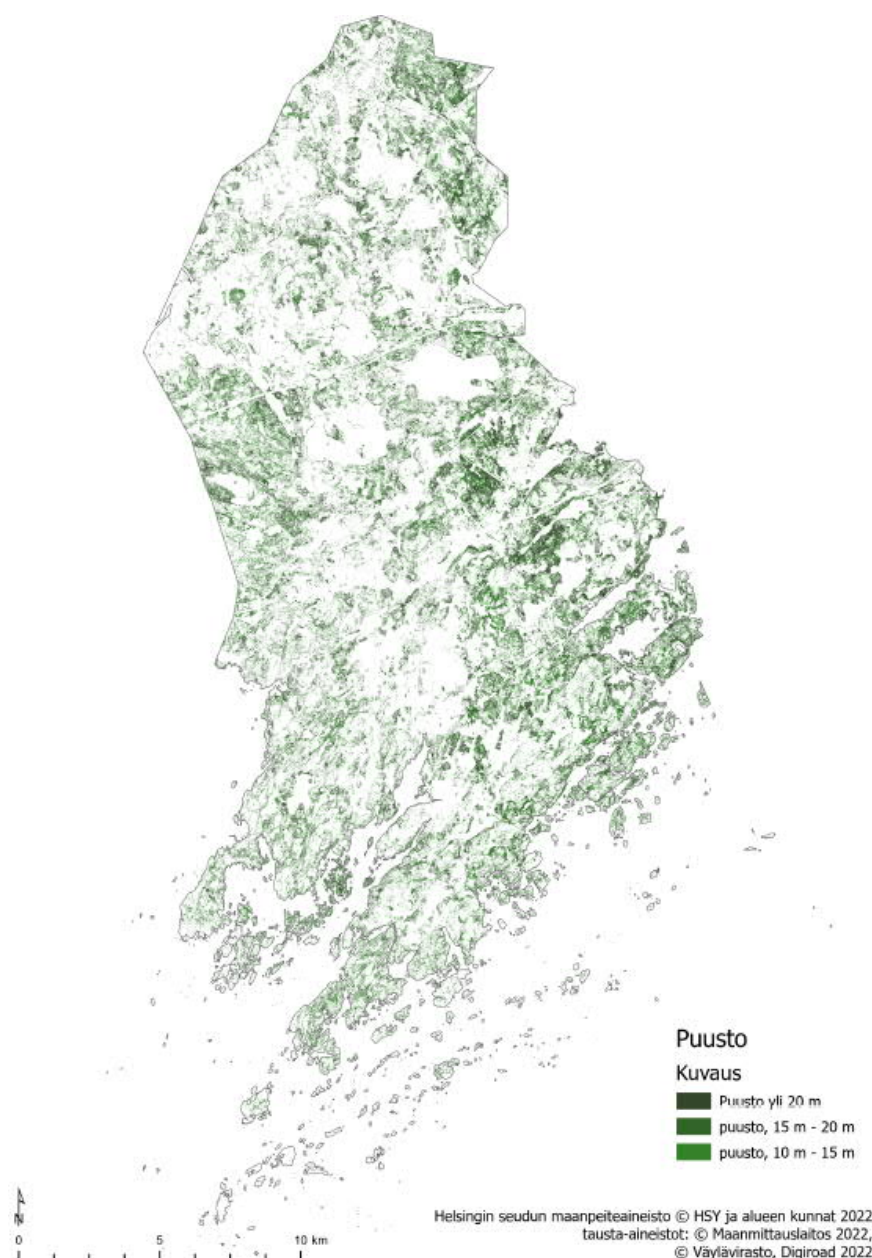

Bild 6. Kyrksläotts trädbestånd enligt datasetet om Helsingforsregionens marktäckning. Ju högre trädbeståndet är, desto mörkare är färgen på kartan. På kartan finns ett minst 10 meter högt trädbestånd, på de mörkaste områdena är träden över 20 meter höga.

Myrar

I Kyrkslätt förekommer myrar särskilt i sänkor mellan bergsryggar och på stränder samt som småfläckar i sänkorna i bergsområden.

De största myrarna i Kyrkslätt är Stormossen (ca 100 ha) i södra Kyrkslätt och Slätmosse (ca 65 ha) i Meiko, som båda har inrättats som naturskyddsområde. Av myrkomplextyperna representerar Stormossen högmossar och Slätmosse sydliga starrmossar. Båda myrarna hör till Natura 2000-nätverket.

Största delen av myrarna i Kyrkslätt har genom tiderna dikats ut och gödslats för virkesproduktion. Av de största myrarna är Slätmosse den enda utan diken. Näringsrika myrar med tunt torvlager har också röjts till åkrar.

De vanligaste huvudnaturtyperna i myrarna i Kyrkslätt är olika skogskärr och tallmossar och -kärr. Fattigkärren är i huvudsak små fläckar omgivna av skogskärr och tallmossar och -kärr. Madkärr finns framför allt vid havs- och sjöstränder.

Bild 7. Högmossen Stormossen i södra Kyrkslätt representerar hotade platåmossar. Högmossarna består av områden med flera myrtyper, på bilden ris-tallmosse i förgrunden och fattigkärr i bakgrunden.

Foto: Tommi Lehto.

Sjöar och småvattendrag

I Kyrkslätt finns 25 sjöar som är större än 10 hektar, de största är Vitträsk och Humaljärvi. Dessutom ligger Låjärv, Kolmpers och Siikajärvi, som är över 10 hektar stora, delvis i Kyrkslätt (resten ligger i Esbo). Största delen av dessa sjöar representerar naturtypen näringsrika sjöar. Det finns över 40 sjöar med en areal på 0,1–10 hektar. De dominerande naturtyperna där är skogstjärnar och myrtjärnar.

Den mänskliga aktiviteten har länge övergött sjöarna i Kyrkslätt, vilket har lett till att det ekologiska tillståndet särskilt i de redan naturligt näringsrika sjöarna har försämrats. Sjöarna med bäst ekologiskt tillstånd är Tampaja, Särkijärvi, Juusjärvi, Meiko, Humaljärvi, Finnträsk och Storträsk i Evitskog. I miljöförvaltningens klassificering var dessa sjöar i bra tillstånd.

De mest betydande rutterna för strömmande vatten är Estbyåns rutt, Mankåns rutt norr om Låjärv och ruten vid östra grenen av Sjundeå å. Dessa rutters ekologiska tillstånd är i miljöförvaltningens klassificering tillfredsställande.

På basis av vattendragets storlek har Estbyån varit en lekå för havsöringen, men det ursprungliga öringsbeståndet har dock under tidigare århundraden försvunnit därifrån på grund av mänsklig aktivitet. I Estbyåns huvudgren och dess sidogren Jolkbyån har man under de senaste åren gjort istandsättningar. Det verkar som om ett vilt havsöringsbestånd så småningom etablerar sig åtminstone i delen av Kvarnbyån nedanför Överby damm.

Ett genetiskt ursprungligt havsöringsbestånd har bevarats i Mankbyåns och Sjundeå ås vattendrag, men områden med förekomster av havsöring finns för närvarande inte i Kyrkslätt.

Bild 8. En del av Jolkbyån i Kyrkdalen i Kyrkslätt centrum. Man har flyttat på fåran ur vägen för byggandet i början av 2000-talet. Då lade man på fårans botten kantig sprängsten, som inte lämpar sig för vandringsfiskarnas vandring. Jolkbyåns fåra har efter det restaurerats av Vårdförening för strömvatten rf och Kyrkslätt miljöförening rf samt talkoarbetare. Foto: Kyrkslätt kommun.

Traditionella miljöer

Traditionella miljöer är öppna och halvöppna livsmiljöer som uppstått genom traditionella jordbruks- och boskapsuppfödningssätt. De motsvarar betesmiljöerna för mammutarna, som dog ut i Europa kring slutet av den senaste istiden.

Naturtyperna i de traditionella miljöerna är idag starkt hotade i hela landet. Även i Kyrkslätt har de traditionella miljöerna avsevärt minskat i och med igenväxning och övergödning. I Kyrkslätt finns flest vårdade traditionella miljöer i de statsägda naturskyddsområdena vid kusten. Av de traditionsmiljöer som kommunen äger har skötselåtgärderna främst omfattat ängsområdet i Vetokannas naturskyddsområde samt hagmarken och skogsbetet i Vrångnäsuddens naturskyddsområde. Dessa områden används för närvarande som betesmarker av en privat aktör, liksom även den äng och hagmark som kommunen äger i Lillkanskog.

Bild 9. Får betar i det kommunägda området på hagmarken i Lillkanskog i Porkala.
Foto: Reetta Kandolin.

4

MÅL

Målen för LUMO-programmet fastställts på basis av intressentgrupps- och sakkunnigberedningen.

Målen för programmet är:

- Kyrksläotts kommun är föregångare och modellkommun i trygghande och stärkande av naturens mångfald.
- Kyrksläotts kommun stöder invånare, företag, föreningar och andra aktörer i arbetet för naturens mångfald.
- Naturens mångfald i Kyrkslätt har klart börjat förstärkas fram till år 2030 framför allt i de områden som Kyrksläotts kommun äger.

För att faktiskt kunna främja sådant föregångarskap och gemensamt aktörskap måste vi fatta beslut och vidta ambitiösa kort- och långsiktiga åtgärder som stärker naturens mångfald. För att uppnå målen måste vi identifiera vilka av kommunens åtgärder orsakar försämring av naturens mångfald samt vilka av kommunens medel är mest effektiva och fungerande för att stärka naturens mångfald.

Kyrksläotts resurser i arbetet som stärker naturens mångfald är arbetare, förtroendevalda, invånare, föreningar, företag och besökare som uppskattar och stöder naturens mångfald.

5

MÅL OCH ÅTGÄRDER

För att uppnå de uppsatta målen har vi definierat fem mål och sammanlagt 35 målspecifika åtgärder i Kyrksläatts kommuns LUMO-program (tabell 1). Programmet syftar inte till att omfatta allt arbete som görs och behövs för att trygga naturens mångfald. Kommunen vidtar redan nu åtgärder för att trygga naturens mångfald. De åtgärder som gäller områdena i programmet riktas i regel på kommunens egendom.

Åtgärderna beskrivs i förfaringssätten under åtgärderna. När vi vidtar åtgärder kan vi dessutom tillämpa andra lämpliga förfaringssätt. Vi har i regel anvisat en huvudansvarig instans per förfaringssätt. För åtgärderna har vi också fastställt den information som ska användas vid uppföljningen och som beskriver hur åtgärderna vidtas. Det är viktigt att de huvudansvariga instanserna för åtgärderna identifierar samarbetsparterna och kommer överens med dem om de mer exakta åtgärderna, tidtabellen, uppföljningen, samarbetsmodellen och det resultat som eftersträvas i arbetet.

I fortsättningen är det viktigt att regelbundet följa upp den biologiska mångfaldens status i kommunen. Utifrån de naturuppgifter som kommunen för närvarande har tillgång till är det en utmaning att fastställa tillförlitliga mätare för den biologiska mångfaldens status. I åtgärderna i LUMO-programmet ingår ökning av naturinformationen samt uppgörande av en naturuppföljningsplan som grund för uppföljningen av naturens mångfald så att uppföljningarna även kan användas som mätare för vidtagandet av åtgärderna i LUMO-programmet.

Mål och åtgärder

MÅL 1. Vi producerar och delar med oss kommunens naturinformation i stor omfattning och utvecklar hanteringen av naturinformationen.

Åtgärd 1.1.	Vi utvecklar kommunens geoinformationsbaserade naturdatasystem och delande av naturinformation.
Åtgärd 1.2.	Vi utbildar personal inom kommunen och ger dem anvisningar för användning av geoinformationsmaterial i naturdatasystemet.
Åtgärd 1.3.	Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla naturobjekt i Kyrksläotts kommun.
Åtgärd 1.4.	Vi kartlägger vilka kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.
Åtgärd 1.5.	Vi gör upp en naturuppföljningsplan för att följa upp naturens mångfalds tillstånd i Kyrkslätt.

MÅL 2. Vi vidtar aktiva åtgärder för att stärka naturens mångfald i de områden som kommunen äger.

Åtgärd 2.1.	Vi kompletterar Kyrksläotts nätverk av naturskyddsområden genom att ansöka om skydd för oskyddade värdefulla naturobjekt i kommunägda områden.
Åtgärd 2.2.	Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.
Åtgärd 2.3.	Vi behandlar skogar utanför kommunens skyddsområden och värdeskogar så att de stöder stärkandet av naturens mångfald, tryggheten av invånarnas välbefinnande och stävandet av klimatförändringen.
Åtgärd 2.4.	Vi sköter och bygger grönområden i den byggda miljön så att de stärker naturens mångfald.
Åtgärd 2.5.	Vi restaurerar rännilar och källor i kommunägda områden.
Åtgärd 2.6.	Vi restaurerar myrar i kommunägda områden.
Åtgärd 2.7.	Vi vårdar och istandsätter kulturbiotopområden i kommunägda områden.
Åtgärd 2.8.	Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattnens och kustvattnens tillstånd.
Åtgärd 2.9.	Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.
Åtgärd 2.10.	Vi bekämpar invasiva främmande arter.
Åtgärd 2.11.	Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.
Åtgärd 2.12.	Vi främjar fågelsäkert byggande med riktlinjer och rådgivning från kommunen.

MÅL 3. Vi tryggar bevarandet av de ekologiska nätverken.

Åtgärd 3.1.	Vi utreder de ekologiska nätverken i Kyrkslätt.
Åtgärd 3.2.	Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.
Åtgärd 3.3.	Vi utvecklar planbeteckningar och -bestämmelser som gäller ekologiska förbindelser.
Åtgärd 3.4.	Vi stärker de delar av de ekologiska nätverken som försvagats och undviker åtgärder som försvagar de ekologiska nätverken.

MÅL 4. Vi utvecklar verksamhetsmodeller i kommunen för att ta bättre hänsyn till naturens mångfald.

Åtgärd 4.1.	Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.
Åtgärd 4.2.	Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.
Åtgärd 4.3.	Vi ansluter oss till nätverket Naturkloka kommuner.
Åtgärd 4.4.	Vi ser till att de anställda som har i uppgift att påverka naturens mångfald har tillräckligt med naturexpertis.
Åtgärd 4.5.	Vi gör checklistor för olika verksamheter i kommunen för att säkerställa att effekterna på naturens mångfald beaktas i kommunens verksamhet.
Åtgärd 4.6.	Vi utreder det ekologiska fotavtrycket av upphandlingar inom kommunen och vidtar åtgärder för att minska det ekologiska fotavtrycket.
Åtgärd 4.7.	Vi utreder med vilka medel vi kan stärka naturens mångfald i kommunens markanskaffning.
Åtgärd 4.8.	Vi inkluderar villkor som stärker naturens mångfald i arrendeavtal om odlingsmark.
Åtgärd 4.9.	Vi utvecklar turismen och rekreationsmöjligheterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.
Åtgärd 4.10.	Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.
Åtgärd 4.11.	Vi planerar att införa ekologisk kompensation i planläggningen.

MÅL 5. Vi agerar för att trygga och stärka naturens mångfald tillsammans med invånare, organisationer och företag.

Åtgärd 5.1.	Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.
Åtgärd 5.2.	Vi anvisar resurser för koordinering av arbetet för och uppföljning av naturens mångfald.
Åtgärd 5.3.	Vi grundar en elektronisk plattform för kommuninvånare och företag för att stöda gemensamma åtgärder för naturens mångfald.
Åtgärd 5.4.	Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.
Åtgärd 5.5.	Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.

Mål och åtgärder i Kyrkslätts LUMO-program

MÅL 1.

Vi producerar och delar med oss kommunens naturinformation i stor omfattning och utvecklar hanteringen av naturinformationen.

Beslutsfattandet baserar sig enligt Kyrksläotts kommuns kommunstrategi på högklassig information och högklassig beredning. För att kunna trygga och stärka naturens mångfald och förbättra naturens tillstånd måste vi veta var naturvärdena finns och hurdana de kvalitativt och kvantitativt sett är. Naturinformationen ska vara aktuell och lättillgänglig för de anställda och beslutsfattarna inom kommunen så att all den information som behövs blir granskad när åtgärder som påverkar naturens mångfald planeras. Det är viktigt att dela med sig naturinformation även till alla kommuninvånare och andra naturintresserade i Kyrksläotts kommun.

Åtgärd 1.1.

Vi utvecklar kommunens geoinformationsbaserade naturdatasystem och delande av naturinformation.

Det geoinformationsbaserade naturdatasystemet i kommunen är en del av kommunens geoinformations-system som baserar sig på programvaran ArcGIS. För närvarande innefattar naturdatasystemet egna teman om flygekorren och jättelokor när det gäller artbeståndet. När det gäller övriga arter och naturtyper finns där information främst kategoriserad enligt naturutredning.

Kommunen har även en intern och en extern karttjänst för delande av information. För närvarande finns det knappt någon naturinformation på kommunens externa karttjänst. Karttjänsterna kommer under den närmaste tiden att förnyas i och med att helhetssystemet Tiera City tas i bruk, vilket ger bra möjligheter att lägga till naturinformation i dem.

Kommunen har regelbundet överfört uppgifterna om observationer av flygekorror och jättelokor i kommunens naturdatasystem till Finlands Artdatacenter. Dessa uppgifter syns offentligt på laji.fi. De är alltså tillgängliga för bl.a. forskare och allmänheten. Kommunen har börjat överföra en del av sitt naturtypsmaterial även till Finlands miljöcentral, som sammanställer naturtypsmaterial från hela landet.

Förfaringssätt:

- 1 I ArcGIS-naturdatasystemet och på den interna karttjänsten i systemet Tiera City lägger vi till art- och naturtypsspecifika material i större omfattning.
- 2 På den externa karttjänsten i Tiera City lägger vi till geoinformationsbaserade naturmaterial som producerats i kommunen för kommuninvånarna och övriga intresserade. Vi lägger inte ut information om förekomster av fåtaliga arter eller andra sensitiva naturuppgifter på den externa karttjänsten.
- 3 Vi levererar i större omfattning artbestånds- och naturtypsinformation som producerats i kommunen till Finlands Artdatacenter och Finlands miljöcentral.

Huvudansvarig instans: miljövården

Uppföljning: den information som lagts till i naturdatasystemet samt på den interna och externa karttjänsten

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 1.2.

Vi utbildar personal inom kommunen och ger dem anvisningar för användning av geoinformationsmaterial i naturdatasystemet.

Det är viktigt att de kommunanställda som har till uppgift att beakta naturinformationen hittar geoinformationsmaterialen i ArcGIS-naturdatasystemet och/eller den interna karttjänsten i Tiera City och kan hantera dem. Så främjar vi tillgången till naturinformationen i kommunen som underlag för beredningar och beslut.

Förfaringssätt:

- 1 För personalen ordnar vi utbildning i hur man hittar naturmaterial i kommunens ArcGIS-geoinformationssystem och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man hanterar dessa naturmaterial.
- 2 För personalen producerar vi skriftliga och/eller videobaserade instruktioner för hur man hittar naturmaterial på ArcGIS-geoinformationssystemet och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man kan hantera materialen.

Huvudansvarig instans: geoinformationstjänsterna

Uppföljning: utbildningar som hållits och anvisningar som producerats

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 1.3.

Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla naturobjekt i Kyrksläotts kommun.

Inom kommunen har vi redan gjort tämligen många naturkartläggningar i kommunen. Det är främst planläggnings- och trafiksystemtjänsterna och miljövårdsenheten som gjort kartläggningarna. Behovet att komplettera och uppdatera naturkartläggningarna är ständigt. Naturen förändras ständigt – t.ex. när representativiteten av naturtillståndet ökar uppstår nya värdefulla naturobjekt. Också ändringar i lagstiftningen, t.ex. i bestämmelserna om arter och naturtyper, samt den allmänna hotutvecklingen ger upphov till behov av att komplettera och uppdatera naturkartläggningar.

Förfaringssätt:

- 1 Vi gör eller låter göra kartläggningar av värdefulla naturobjekt för områden om vilka aktuell naturinformation saknas och som vi uppskattar ha naturvärden. Antingen kommunen själv eller någon annan instans skaffar naturinformationen. I kartläggningarna fäster vi särskild uppmärksamhet vid arterna och naturtyperna i habitat- och fågeldirektiven samt de nationellt och regionalt hotade och nära hotade arterna och naturtyperna.

Huvudansvariga instanser: områden som ska planläggas: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, kommunägda områden utanför naturskyddsområden och värdeskogar: infratjänsterna
kommunägda naturskyddsområden och värdeskogar: miljövården

Uppföljning: kompletterande och uppdaterade kartläggningar av värdefulla naturobjekt, de värdefulla naturobjekten

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 1.4.

Vi kartlägger vilka kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.

I kommunägda områden har vi före 2000-talet vidtagit åtgärder som avsevärt försvagar naturens mångfald, så som kalhuggningar och dikningar. En del av de områden som varit föremål för sådana åtgärder är lämpliga för restaurering. I ekologisk kompensation kan restaureringsobjekt sättas i en så kallad kompensationsbank, det vill säga ett lager med områden med identifierade naturvärden som lämpar sig för ekologisk kompensation och som kan skyddas eller restaureras. Syftet med kompensationsbanken är att användningen av de markområden och naturresurser som finns där begränsas för att trygga naturvärdena i området. I områden som hör till kompensationsbanken kan man på förhand till exempel genom restaureringsåtgärder förbättra naturvärdena för att användas i ekologisk kompensation. Kommunen kan inrätta en kompensationsbank själv eller tillsammans med andra aktörer.

NTM-centralen sparar på markägarens ansökan uppgifterna om kvaliteten på och mängden naturvärden som produceras genom kompenserande åtgärder i registret, som hör till naturvårdens datasystem och dit man även offentligt kan lägga ut kompenseringsobjekt.

Förfaringssätt:

- 1 Vi granskar om det i naturkartläggningarna har kommit fram kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.
- 2 Vi gör behövliga tilläggskartläggningar om huruvida områden med försvagat naturtillstånd är lämpliga som restaureringsobjekt med utnyttjade av information av naturintresserade, organisationer och andra instanser. Det är ofta ändamålsenligt att kombinera kartläggningarna med kartläggningarna i åtgärd 1.3.
- 3 En sammanfattning om de områden som är lämpliga för restaurering och återhämtning uppdateras med behövliga kart- och flygbilder allteftersom informationen ökar.

Huvudansvarig instans: miljövården

Uppföljning: kartläggningar av restaureringsobjekt, kommunägda områden som är lämpliga för restaurering

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 1.5.

Vi gör upp en naturuppföljningsplan för att följa upp naturens mångfalds tillstånd i Kyrkslätt.

Kyrksläatts kommun samlar in naturinformation genom kartläggningar som utgör grunden för bland annat planläggning, naturvård och naturskydd. Även aktörer utanför kommunen, såsom många medborgarorganisationer, samlar in naturinformation från Kyrksläatts område. Kommunen har ingen plan för genomförande av naturuppföljningen, där de indikatorer som ska användas för uppföljning av naturens mångfalds tillstånd fastställs.

Förfaringssätt:

- 1 För att göra naturuppföljningsplanen utreder vi hurdana naturuppföljningar Kyrksläatts kommun och andra aktörer gör i Kyrksläatts kommuns område.
- 2 I naturuppföljningsplanen fastställs de indikatorer som används vid uppföljning av naturens mångfald i kommunen.

- 3 Vi börjar följa upp naturens mångfalds tillstånd i kommunen enligt naturuppföljningsplanen och utnyttjar resultaten vid utvärderingen av genomförandet av LUMO-programmet.

Huvudansvarig instans: miljövården

Uppföljning: uppföljningsplan

Tidtabell: Naturuppföljningsplan 2026, utnyttjande 2026–2030

MÅL 2.

Vi vidtar aktiva åtgärder för att stärka naturens mångfald i de områden som kommunen äger.

Stärkande av naturens mångfald i Kyrkslätt förutsätter åtgärder som förbättrar naturens tillstånd och säkerställer bevarandet av naturvärdena på kommunägda mark- och vattenområden.

Åtgärd 2.1.

Vi kompletterar Kyrksläotts nätverk av naturskyddsområden genom att ansöka om skydd för oskyddade värdefulla naturobjekt i kommunägda områden.

Naturskyddsområdena är hörnstenar i tryggheten av naturens mångfald. Skydd säkerställer bäst bevarandet av naturvärdena och gör det möjligt att få statliga understöd för skötselåtgärder. På kommunägda områden finns det värdefulla naturobjekt som är lämpliga som skyddsområden men som inte har inrättats som naturskyddsområden.

Förfaringssätt:

- 1 Vi ansöker om inrättande av naturskyddsområde för objekt för vilka vi förhandlade om skydd med NTM-centralen i Nyland år 2022 i anslutning till det bindande målet "kartläggning och genomförande av METSO-objekt" i byggnads- och miljönämndens budget för år 2021. NTM-centralen meddelade år 2022 att skyddet av dessa objekt kan genomföras inom ramen för Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) så att kommunen får de överenskomna ersättningarna för inrättande av naturskyddsområden. Ärendet bordlades vid byggnads- och miljönämndens sammanträde 26.4.2022.
- 2 Vi utreder inrättande av naturskyddsområden på värdefulla naturobjekt på kommunägda områden och väljer de objekt för vars skydd vi strävar efter att få ersättning till kommunen från finansieringen ur handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) eller från andra källor.

Huvudansvarig instans: miljövården

Uppföljning: de nya kommunägda naturskyddsområdena

Tidtabell: förfaringssätt 1: 2025, förfaringssätt 2: 2025–2030

Åtgärd 2.2.

Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.

I skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområdena föreslås tämligen många åtgärder som främjar naturens mångfald i Kyrkslätt och som ännu inte vidtagits. Planerna har godkänts av samhällstekniska nämnden och NTM-centralen. Kommunen äger även sådana naturskyddsområden där åtminstone ingen aktuell skötsel- och nyttjandeplan gäller.

Förfaringssätt:

- 1 Vi gör upp skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden som saknar aktuell skötsel- och nyttjandeplan och som i betydande grad används för rekreation och/eller vars mångsidighet kan ökas genom skötselåtgärder.
- 2 Bland de åtgärder som föreslås i de godkända skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden väljer vi dem som det är mest ändamålsenligt att vidta först, och vi vidtar dessa åtgärder först.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätt 1: miljövården

Förfarande 2: miljövård (skötselåtgärder), infrastruktur och fritidstjänster (strukturer)

Uppföljning: uppgjorda vård- och skötselplaner, vidtagna åtgärder i skötsel- och nyttjandeplanerna

Tidtabell: 2026–2030

Åtgärd 2.3.

Vi behandlar kommunägda skogar utanför naturskyddsområdena och värdeskogarna så att de stöder stärkandet av naturens mångfald, tryggheten av invånarnas välbefinnande och stävjandet av klimatförändringen.

De mest betydande kommunägda skogarna som används för friluftsliv och rekreation är naturskyddsområden (Meiko och Porkala udd) och naturskyddsområden (Meiko och Porkala udd) där naturtillståndet redan är tämligen bra. Kalhuggningar har inte på flera årtionden heller utförts i andra kommunägda skogar.

Med värdeskog som nämns i åtgärden avses klass M1 i underhållsklassificeringen RAMS 2020 (värdefullt landskap, kulturtradition, mångformighetsvärde eller annat särdrag fastställt av markägaren i tätort eller utanför tätort).

I kommunägda oskyddade skogar som används för friluftsliv och rekreation finns bra möjligheter att ytterligare stärka naturens mångfald.

Förfaringssätt:

- 1 Kommunens skogar sköts med beaktande av principerna i kommunens skogsprogram och LUMO-programmet. I kommunägda skogar vidtar vi bara åtgärder som kan motiveras med stärkande av naturens mångfald, tryggheten av välfärdstjänster i anslutning till skogar och stävande av klimatförändringen. Vi planerar från fall till fall som expertarbete slutlösningar som med tanke på helheten är mest ändamålsenliga med tanke på alla dessa.

- 2 I kommunägda skogar främjar vi aktivt förökningen av värdefulla livsmiljöer t.ex. genom att öka mängden död ved.
- 3 Åtgärder som hotar fåglarnas häckningsfrid vidtas utanför fåglarnas häckningstid.

Huvudansvarig instans: infratjänsterna

Uppföljning: representativiteten av skogsnaturen utanför kommunägda naturskyddsområden, åtgärder för att bevara och öka värdefulla livsmiljöer

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.4.

Vi sköter och bygger grönområden i den byggda miljön så att de stärker naturens mångfald.

Kommunen har använt naturelement i byggandet och skötseln av grönområdena i den byggda miljön.

Förfaringssätt:

- 1 Vi sparar så mycket trädbestånd och övrig växtlighet som möjligt vid byggandet och skötseln av den byggda miljön.
- 2 Vi låter fällda träd i grönområdena i miljön ligga kvar på lämpliga ställen och murkna. Ulkoilijoille tai naapurikiinteistölle vaaraa aiheuttavat puut tulee poistaa. Även sådana fallna träd som hindrar att röra på sig eller är farliga ska tas bort. I bostadsområden lämnas fallna träd på synliga platser som passar in i landskapet.
- 3 Vi lämnar kvar träd och buskar som ger fåglar och andra djur näring och skydd i de grönområden som byggs.
- 4 Vi utreder ökning av antalet träd och buskar som ger fåglar och andra djur näring och skydd i områden för redan byggda miljöer.
- 5 Vi lämnar kvar vinterfrösättnarväxter (vinterståndare) med örtstam på lämpliga ställen i grönområden i den byggda miljön.
- 6 Vi placerar flera insektshotell, fågel-, flygekor- och fladdermusholkar och andra element och konstruktioner som stöder naturens mångfald i grönområdena i den byggda miljön.
- 7 Vi föredrar ängar i stället för gräsmattor när det är ändamålsenligt och använder frön av inhemskt ursprung i fröblandningarna för ängarna.
- 8 Vid grönbyggande använder vi växter som förekommer i vilt i Finland när det är ändamålsenligt.
- 9 Åtgärder som hotar fåglarnas häckningsfrid vidtas utanför fåglarnas häckningstid.

Huvudansvarig instans: infratjänsterna

Uppföljning: element som ökar naturens mångfald i grönområdena i tätorterna, ursprunget till fröblandningen för ängsväxter, växturvalet som används vid grönbyggandet

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.5.

Vi restaurerar rännilar och källområden i kommunägda områden.

Rännilar är naturtyper som skyddas av vattenlagen och som direkt är betydande med tanke på naturens mångfald. De är också betydande i och med att de förhindrar sediment och näringsämnen från att flyta ut i vattendraget nedanför. På kommunägda områden finns rännilar som man rätat ut eller på annat sätt arbetat.

Också källor är naturtyper som skyddas av vattenlagen och som är viktiga med tanke på naturens mångfald. Källor och kombinationer av dem har klassificerats som starkt hotad naturtyp i Södra Finland. På kommunägda områden finns källor med försvagat naturtillstånd.

Förfaringssätt:

- 1 Vi väljer de rännilar och källområden i kommunägda områden som är lämpliga för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.
- 2 Vi låter vidta restaureringsåtgärder på rännilar och källområden, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.

Huvudansvariga instanser: naturskyddsområden: miljövrården
övriga områden: infratjänsterna

Uppföljning: restaurerade rännilar och källor

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.6.

Vi restaurerar myrar i kommunägda områden.

I kommunägda områden finns små myrområden som man en gång i tiden har dikat. Genom restaurering kan man förbättra deras försvagade naturtillstånd. Man gör i allmänhet restaureringar genom att dämna upp avloppsfår. Ofta förbättras också vattenkvaliteten i vattendraget nedanför, översvämningarna minskar och strömningen jämnas ut också i övrigt. I kommunen har vi med tälko gjort småskalig restaurering av myrar i Meiko naturskyddsområde.

Förfaringssätt:

- 1 Vi väljer de kommunägda myrområden som är lämpligast för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.
- 2 Vi beställer restaureringsåtgärder på myrar, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.

Huvudansvariga instanser: naturskyddsområden: miljövrården
övriga områden: kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: restaurerade myrar

Tidtabell: 2026–2030

Åtgärd 2.7.

Vi vårdar och istandsätter kulturbiotopområden i kommunägda områden.

I områden som ägs av Kyrksläatts kommun finns tämligen många områden som tidigare varit ängar, hagmarker eller skogsbeten. Kommunen har arrenderat ut de mest värdefulla områden som representerar kulturbiotoper för bete (det nuvarande avtalet ända till våren 2029). På övriga ängar, hagmarker och skogsbeten har växtligheten blivit frodig eller på annat sätt förändrats avsevärt.

Förfaringssätt:

- 1 Vi väljer nya områden som vårdas som vårdbiotopobjekt och gör upp skötselplaner för dem.
- 2 Vi beställer restaureringsåtgärder på vårdbiotopobjekt, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.
- 3 Vi erbjuder lämpliga betesområden för privata betare.
- 4 Vi ordnar skötseltälkon på lämpliga objekt till exempel med lokala föreningar.

Huvudansvariga instanser: naturskyddsområden: miljövården
övriga områden: infratjänsterna

Uppföljning: vårdbiotopområden som omfattas av skötsel

Tidtabell: 2026–2030

Åtgärd 2.8.

Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattens och kustvattens tillstånd.

Åtgärdsprogrammet för Nylands vattenvård genomförs av miljövårdsenheten och i samarbetsprojekt över kommungränserna. Kyrksläatts kommun har förbundit sig till Västra Nylands kustvattenvision 2050 (2022–2028) och visionen En livskraftig och hinderfri Sjundeå å 2030 (2024–2030) samt årligen reserverat ett anslag om 50 000 euro för istandsättning av sjöarna i Veikkola. Kyrksläatts kommun stöder lokala aktörers vattenvårdsarbete genom att årligen bevilja miljövårdsbidrag om 30 000 euro. Sjöarnas och havsområdenas vattenkvalitet kontrolleras regelbundet. Kommunen har låtit göra flera utredningar och istandsättningsplaner som stöder vattenvård.

Förfaringssätt:

- 1 För att möjliggöra långsiktig vattenvård förbinder vi oss till istandsättning av vattendrag och avrinningsområden genom att reservera de anslag som behövs för projektarbetet.
- 2 Vi stöder lokala aktörer genom att dela ut miljövårdsbidrag särskilt för vattenvård.
- 3 Vid planläggning och övrig planering av kommunen samt vid beviljande av tillstånd ser vi till att man på strömmande vatten eller tjärnar i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om detta inte utan särskilt vägande grunder och nödvändiga tillstånd bygger konstruktioner som ändrar deras naturtillstånd eller försvårar restaureringen av dem.
- 4 Vid planläggningen och den övriga planeringen av kommunen samt beviljande av tillstånd ser vi till att man framför allt inte på strömmande vatten som lämpar sig för vandringsfiskar installerar konstruktioner som utgör vandringshinder.
- 5 Vi utreder avlägsnande av konstruktioner som utgör vandringshinder för vandringsfiskar.

- 6 Vi utreder möjligheten att utnyttja finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI och företagspartnerskap vid restaurering av vattendrag.
- 7 Vi inför anvisningen om vatten från byggplatser för huvudstadsregionen även i projekt i Kyrksläotts kommun.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten 1 och 2: miljövärden
förfaringssätten 3 och 4: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, in-
fratjänsterna
förfaringssätten 5, 6 och 7: infratjänsterna

Uppföljning: antalet vidtagna åtgärder, anslagen för vattenvård, bidragen för åtgärder
som förbättrar vattnens tillstånd, anvisningen om vatten från byggplatser

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.9.

Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.

Kyrksläotts dagvattenprogram har utarbetats år 2017. I dagvattenprogrammet utstakas målen och principerna för dagvattenhantering. Behov av uppdatering av dagvattenprogrammet har identifierats. I kommunen pågår tillämpning av grönkoefficientsverktyget i utvalda planprojekt.

Förfaringssätt:

- 1 Vi uppdaterar kommunens dagvattenprogram så att den bättre tar hänsyn till stärkande av naturens mångfald.
- 2 Vi hanterar dagvatten i mån av möjlighet med ekologiska metoder genom att utnyttja våtmarker, fåror, sänkor och vattendrag, om det inte är ändamålsenligt att använda tekniska konstruktioner.
- 3 Bestämmer om dagvattenhanteringen införs i planbestämmelserna, byggloven, avtalen om överlåtelse av fastigheter och markanvändningsavtalen.
- 4 Vi genomför lösningar för dagvattenhantering i god tid innan byggandet påbörjas.
- 5 Vi tar i bruk grönkoefficientsverktyget i planläggningen och beviljandet av bygglov.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten 1, 2 och 4: infratjänsterna
förfaringssätt 3: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, byggnadstill-
synen, tomttjänsterna
förfaringssätt 5: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, byggnadstill-
synen

Uppföljning: gjorda vattenvårdslösningar, uppföljningsdata om vattendragens tillstånd,
utvidgning av användningen av grönkoefficientsverktyget

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.10.

Vi bekämpar invasiva främmande arter.

Kommunen har sedan 2011 gjort ett årligt åtgärdsprogram som underlag för bekämpning av jätteloka. Kommunen har även aktivt bekämpat framför allt vresros. Förutom förekomster av jätteloka och vresros har kommunen kartlagt framför allt förekomster av jättebalsamin. Kommunen har bitt invånare att meddela om sina observationer av främmande arter på vieraslaivit.fi och har på så sätt fått många nya uppgifter om förekomster av främmande arter.

Kommunen har år 2024 tagit i bruk mobilspelet Crowdsorsa för att söka och bekämpa förekomster av främmande arter. Största delen av spelets budget har gått åt till slätter av lupin. Andra arter som omfattas av spelet är vresros, jättebalsamin och kanadensiskt gullris.

Kommunen har gett ägare till privata fastigheter hjälp för bekämpning av jätteloka.

Kommunen har gett utomstående aktörer tillstånd att avlägsna minkar och mårhundar från kommunägda områden.

Förfaringssätt:

- 1 Vi fortsätter bekämpning av jätteloka, vresros, jättebalsamin, kanadensiskt gullris, parkslide, jätteslide, hybridslide och lupin på kommunägda områden.
- 2 I fråga om jättelokorna fortsätter vi ge ägare till privata fastigheter bekämpningshjälp.
- 3 Vi utreder möjligheter att bekämpa även andra invasiva främmande arter.
- 4 Vi fortsätter bekämpningen av invasiva främmande arter med hjälp av mobilspelet Crowdsorsa.
- 5 Vi gör flera åtgärdsprogram för bekämpning av invasiva främmande arter med start från spansk skogssnigel.
- 6 Vi utreder möjligheten att utnyttja finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI och företagspartnerskap vid bekämpning av invasiva främmande arter.
- 7 Vi utreder huruvida kommunens bekämpning av invasiva främmande arter kan förenas med projekt hos aktörer utanför kommunen.
- 8 Vi fortsätter bevilja tillstånd för avlägsnande av minkar och mårhundar på kommunägda områden som är lämpliga för verksamheten.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten: 1, 3, 4, 6, 7: infratjänsterna
förfaringssätten 2, 3, 5, 6 och 7: miljövården
förfaringssätt 8: tomttjänsterna

Uppföljning: vidtagna bekämpningsåtgärder, budgeten för mobilspelet Crowdsorsa, åtgärdsprogrammen för bekämpning av invasiva främmande arter, tillstånd som beviljats till utomstående för avlägsnande av invasiva främmande arter

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 2.11.

Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.

Genom att trygga förekomsten av kommunens egna ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt kan vi trygga och stärka naturens mångfald i kommunen.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utreder de arter som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrksläatts egna ansvarsarter. Vi gör utredningarna och valen genom att anlita bland annat miljöorganisationer och kommuninvånare.
- 2 Vi utreder de naturtyper som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrksläatts egna ansvarsnaturtyper. Vi gör utredningar och val genom att utnyttja bland annat uppgifter av miljöorganisationer och kommuninvånare.
- 3 Vi följer upp naturtillståndet hos förekomster av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt.
- 4 Vi vidtar vid behov skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder för förekomster av ansvarsarter och på ansvarsnaturtypsobjekt.
- 5 Vi tryggar i samband med planläggningen förekomster av ansvarsarter och områden som representerar ansvarsnaturtyper.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten 1 och 2: miljövärden
förfaringssätten 3 och 4: miljövärden (naturskyddsområden och värdefulla skogar), infratjänsterna (övriga områden)
förfaringssätt 5: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: kommunens ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, uppföljningsrapporter, vidtagna skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder

Tidtabell: 2026–2030

Åtgärd 2.12.

Vi främjar fågelsäkert byggande med riktlinjer och rådgivning från kommunen.

Kollisioner med fönster och andra glasytor är den vanligaste direkta dödsorsaken som människan orsakat fåglar. Antingen ser fåglarna genom glaset ett fritt utrymme att flyga i eller så tror de att spegelbilden (reflektionen) är ett sådant utrymme. Utgångspunkten för att minska antalet fågelkollisioner är att byggnadsdelar och konstruktioner som är farliga för fåglar identifieras. Centrala riskfaktorer är bland annat fönster i 90 graders vinkel i byggnadshörn, genomskinliga byggnadsdelar och de nedersta våningarna när det finns växtlighet nära byggnaden. Även kollisioner med kraftledningar dödar många fåglar.

Förfaringssätt:

- 1 I byggnadsordningen inför vi bestämmelser som främjar fågelsäkert byggande.
- 2 Vi gör en anvisning för byggare och renoverare om fågelsäkert byggande.

Huvudansvarig instans: byggnadstillsynen

Uppföljning: fågelsäkra lösningar i bygglov

Tidtabell: 2025–2026

MÅL 3.

Vi tryggar bevarandet av de ekologiska nätverken.

De viktigaste grunderna för tryggande och stärkande av naturens mångfald är nätverket av naturområden. Nätverket består av tillräckligt stora områden som är lämpliga som livsmiljöer för organismer samt förflyttnings- eller spridningsförbindelserna mellan dem. Ett nätverk som tryggar bevarandet av artbeståndet och naturtyperna kallas ett ekologiskt nätverk. Ekologiska nätverk omfattar områden med skogbevuxna och öppna naturtyper samt vattenområden.

De ekologiska nätverken upprätthåller naturens mångfald och ekosystemtjänsterna, och de är viktiga även i stävjandet av klimatförändringen.

Kyrkslätt har i likhet med andra växande kommuner utmaningen att koordinera förändringstrycket på markanvändningen och det ekologiska nätverket. Minskning och fragmentering av naturområdena kan leda till försvagande av naturens mångfald i kärnområdena i det ekologiska nätverket samt till att kontakten mellan kärnområdena bryts eller inskränks på grund av att de inte längre har tillräckligt med livsmiljö som är lämplig för artbeståndet och/eller arterna inte kan förflytta sig och sprida sig längs dessa förbindelser.

Åtgärd 3.1.

Vi utreder de ekologiska nätverken i Kyrkslätt.

Kyrkslätt har som praxis i samband med uppgörande av delgeneral- och detaljplaner att utreda de ekologiska nätverken i planområdena och hur de anknyter till de ekologiska nätverken i de omgivande områdena. Den mest omfattande utredningen av ett ekologiskt nätverk omfattar området väster om kommuncentrum ända till gränsen till Sjundeå samt Getberg och Kantvik. Av en del av kommunens område har man inte gjort någon ekologisk utredning alls, och de äldsta utredningarna om ekologiska nätverk är inte längre aktuella.

Nylands förbund har utrett de landskapsmässigt betydande ekologiska nätverken. Dessa utgör stommen till de ekologiska nätverken i planläggningen i Kyrkslätt.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utreder de ekologiska nätverken med kärnområden inklusive de ekologiska förbindelserna i Kyrkslädds kommun.

Huvudansvarig instans: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: utredningar om de ekologiska nätverken

Tidtabell: 2025–2027

Åtgärd 3.2.

Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.

I samband med planeringen av markanvändningen påverkar man särskilt genom planläggning och vägplanering de ekologiska nätverkens funktion avsevärt.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utarbetar planerna så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkandet av deras försvagade delar.
- 2 Vi utarbetar kommunaltekniska planerna så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av deras försvagade delar.
- 3 Vi styr uppgörandet av planer av instanser utanför kommunen, till exempel vägplaner, så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av deras försvagade delar.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätt 1: planlägnings- och trafiksystemtjänsterna
förfaringssätten 2 och 3: kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: det ekologiska nätverkets tillstånd

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 3.3.

Vi utvecklar planbeteckningar och -bestämmelser som gäller ekologiska förbindelser.

Planbeteckningarna och -bestämmelserna påverkar avsevärt hur de ekologiska förbindelserna utvecklas när planerna genomförs.

Förfaringssätt:

- 1 Vi går igenom planbestämmelserna och -beteckningarna och justerar dem vid behov så att olika ekologiska förbindelser inklusive behov, till exempel förbindelserna för flygekorrar och fladdermöss, beaktas i dem.
- 2 Vi bekräftar de planbeteckningar och planbestämmelser som används i de olika planerna i kommunen.

Huvudansvarig instans: planlägnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: reviderade och harmoniserade planbeteckningar och -bestämmelser

Tidtabell: 2025–2026

Åtgärd 3.4.

Vi stärker de delar av de ekologiska nätverken som försvagats och undviker åtgärder som försvagar de ekologiska nätverken.

I de ekologiska nätverken kan det förekomma kvalitativt dåliga förbindelser eller tydliga avbrott i ekologiska förbindelser, vilket leder till att organismernas rörlighet från ett område till ett annat lider eller är förhindrad. De ekologiska nätverkens kärnområden är för närvarande åtminstone delvis sådana att de ekologiska nätverkens funktion har lidit och lider avsevärt.

Förfaringssätt:

- 1 I kommunens egna projekt undviker vi åtgärder som försvagar de ekologiska nätverkens funktion.

- 2 I kommunens egna projekt förbättrar vi de delar av de ekologiska nätverken som försvagats eller förbindelser som brutits t.ex. genom utvidgningar, restaureringar och istandsättningar.
- 3 Vi främjar planering och byggande av grönbroar, underfarter och smådjurstunnlar på huvudvägarna.

Huvudansvarig instans: infratjänsterna

Uppföljning: bedömningar av de ekologiska nätverkens funktion, åtgärder för förbättring av de ekologiska nätverkens funktion

Tidtabell: 2025–2030

MÅL 4:

Vi utvecklar verksamhetsmodeller i kommunen för att ta bättre hänsyn till naturens mångfald.

Naturen är kommunens attraktionskraft och livskraftskälla. Många bor i Kyrkslätt därför att här finns värdefull natur som till sitt naturtillstånd är representativ.

Genom att utveckla kommunens verksamhetsmodeller säkerställer vi att de mål som vi satt upp och de åtgärder som vi vidtar för trygghet och stärkande av naturens mångfald genomförs i kommunens verksamheter.

Åtgärd 4.1.

Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.

Det är viktigt att regelbundet följa upp uppnåendet av verkställandet av och målen i LUMO-programmet. Med hjälp av aktiv uppföljning kan vi vid behov styra och effektivisera verkställandet.

Förfaringssätt:

- 1 Vi sammanställer LUMO-arbetsgruppen av representanter för kommunens enheter vars verksamhet påverkar naturens mångfald mest och/eller som har behov av att utnyttja naturens mångfald i sitt arbete.
- 2 I LUMO-arbetsgruppen granskas uppnåendet av målen och vidtagandet av åtgärderna i LUMO-programmet, de faktorer som utgör hinder för genomförandet och medlen för att främja genomförandet.
- 3 LUMO-arbetsgruppen utarbetar minst en gång om året en översikt av hur verkställandet av LUMO-programmet framskrider för kommunstyrelsen.
- 4 LUMO-arbetsgruppen anlitar vid behov lokala eller andra experter.

Huvudansvarig instans: förfaringssätt 1: miljövården
förfaringssätten 2, 3 och 4: LUMO-arbetsgruppen

Uppföljning: tillsättande av arbetsgruppen, uppföljningsrapporterna

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.2.

Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.

All kommunikation i Kyrksläotts kommun baserar sig på kommunens egna kommunikationsprinciper och -anvisningar. Eftersom LUMO-programmet är verksamhet enligt visionerna, värdena och målen i strategin kommunicerar kommunen om det som en del av genomförandet av strategin. Kommunen kommunicerar proaktivt, flerkanaligt och tvåspråkigt om LUMO-programmet i enlighet med sina kommunikationsprinciper och -anvisningar.

Med aktiv kommunikation säkerställer vi att alla intresserade kan följa upp verkställandet av LUMO-programmet. Så stöder kommunikationen också intressentgruppernas deltagande i verkställandet av programmet. Dessutom kommunicerar kommunen aktivt om naturens mångfald i syfte att öka uppskattningen av naturens mångfald och Kyrksläotts natur.

Förfaringssätt:

- 1 I kommunens kommunikation lyfter vi stolt fram kommunens naturpositiva verksamhetsmodeller och verksamhetssätt som en del av den strategiska kommunikationen.
- 2 Framskridandet av genomförandet av LUMO-programmet och utmaningarna med det presenteras på LUMO-infon på kommunens webbplats, i sociala medier och andra marknadsföringsgränssnitt (t.ex. på kommunhusets elektroniska idid-skärm) samt i terrängen t.ex. på istandsättningsobjekt. LUMO-programmet har en huvudkommunikationskanal som uppdateras, och den finns på kommunens webbplats på adressen: <https://kyrkslatt.fi/lumo-program-under-forberedelse/>
- 3 Vi ordnar årligen ett LUMO-evenemang där vi firar naturens mångfald i Kyrkslätt och det arbete som gjorts för att stärka den. I LUMO-evenemanget ingår t.ex. presentationer som hålls av sakkunniga, workshopar och naturutflykter. Evenemanget kan ha något undertema. Evenemanget är en del av kommunens varumärkesarbete, och målet är att locka även människor från längre håll till evenemanget.
- 4 Kyrksläotts kommun rapporterar om framskridandet av LUMO-programmet och åtgärderna i det. Kommunens kommunikation skickar sina nyheter som artikeltips även till lokala medier.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten 1, 2 och 4: kommunikationen och kommunens övriga kommunikationsexperter, miljövården
förfaringssätt 3: miljövården

Uppföljning: LUMO-info, LUMO-evenemang

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.3.

Vi ansluter oss till nätverket Naturkloka kommuner.

Nätverket Naturkloka kommuner, som strävar efter målmedveten verksamhet, har bildats år 2023. Nätverket strävar efter att stävja minskningen av den biologiska mångfalden, främja naturens mångfald, minska verksamhet som försvagar naturen och helhetsmässigt utveckla kommunernas naturverksamhet. Kommunstyrelsen har vid sitt sammanträde 16.10.2023 behandlat anslutning av Kyrksläotts kommun till nätverket Naturkloka kommuner. Kommunstyrelsen beslutade remittera ärendet för ny beredning och för beslutsfattande i kommunstyrelsen när kommunens skogsstrategi är godkänd.

Förfaringssätt:

- 1 Kyrksläotts kommun ansluter sig till nätverket Naturkloka kommuner, förbinder sig till uppfyllande av dess kriterier och är aktiv medlem i det.

Huvudansvar: gemensamma tjänsterna

Uppföljning: anslutning till nätverket, verksamhet i nätverket

Tidtabell: anslutningsår 2025

Åtgärd 4.4.

Vi ser till att de anställda som har i uppgift att påverka naturens mångfald har tillräckligt med naturexpertis.

Vi behöver naturexpertis i diverse uppgifter i kommunen, och behovet att uppdatera den är ständig bl.a. till följd av ändringar i lagstiftningen och utvecklingen av tekniken.

Förfaringssätt:

- 1 Vi ser till att anställda i kommunen utbildar sig tillräckligt i naturfrågor. Vi gör detta bl.a. genom att reservera tillräckliga anslag för deltagande i utbildningar och genom att göra upp utbildningsplaner för de anställda. I utbildningsplanerna ska det ständiga behovet av uppdatering av naturexpertisen iaktas.

Huvudansvarig instans: varje enhet i kommunen för sin del

Uppföljning: anställda utbildar sig

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.5.

Vi gör checklistor för olika verksamheter i kommunen för att säkerställa att effekterna på naturens mångfald beaktas i kommunens verksamhet.

All mänsklig verksamhet påverkar indirekt naturen. Därför ska naturens mångfald beaktas i stor omfattning i all kommunal verksamhet från underhåll till pedagogik. Det är viktigt att identifiera principer som stöder naturens mångfald som stöd för att ta den i beaktande.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utreder möjligheter att göra checklistor t.ex. i samarbete med KUUMA-kommunerna. I checklistorna ska inverkningarna av kommunens verksamheter på naturens mångfald beaktas. Alternativ kan listorna göras som eget arbete inom kommunen. Checklistorna kan sammanställas i LUMO-handboken om man beslutar göra en sådan till exempel i samarbete med KUUMA-kommunerna och Nylands förbund. Checklistorna uppdateras när behov uppstår.

Huvudansvariga instanser: varje enhet i kommunen för sin del

Uppföljning: checklistor

Tidtabell: 2025–2026

Åtgärd 4.6.

Vi utreder det ekologiska fotavtrycket av upphandlingar inom kommunen och vidtar åtgärder för att minska det ekologiska fotavtrycket.

Genom en kalkyl av det ekologiska avtrycket av kommunens upphandlingar kan vi bl.a. identifiera vilka tjänster och produkter som kommunen skaffat orsakar naturen mest skada. På så sätt kan målen och åtgärderna riktas in på det mest effektiva sättet.

Det ekologiska avtrycket av upphandlingarna inom kommunorganisationen kan kalkyleras t.ex. med hjälp av en kalkylmetod som utvecklats av Jyväskylä universitet och Tammerfors stad.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utreder det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.
- 2 Utifrån utredningarna planerar vi åtgärder för att minska det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.

Huvudansvarig instans: gemensamma tjänsterna

Uppföljning: utredning om det ekologiska avtrycket av kommunens upphandlingar, åtgärder för att minska det ekologiska avtrycket, utvecklingen av det ekologiska avtrycket

Tidtabell: 2026–2030

Åtgärd 4.7.

Vi utreder med vilka medel vi kan stärka naturens mångfald i kommunens markanskaffning.

Kommunens markanskaffning påverkas av många faktorer. Med markanskaffning kan man i vissa fall bevara och stärka till exempel naturmiljöernas enhet och sammankoppling.

Förfaringssätt:

- 1 Vi utreder hur vi med markanskaffning kan stärka naturens mångfald i Kyrkslätt och tillämpar dessa medel vid markanskaffning i kommunen.

Huvudansvarig instans: tomttjänsterna

Uppföljning: utredning om medel för stärkande av naturens mångfald inom markanskaffning, användning av dessa medel i markanskaffningen

Tidtabell: utredning 2026, tillämpning 2026–2030

Åtgärd 4.8.

Vi inkluderar villkor som stärker naturens mångfald i arrendeavtal om odlingsmark.

Vi kan förbättra naturens mångfald på odlingsmarker t.ex. genom att minimera jordbearbetning, val av växtskyddsmedel och genom att gynna växtlighet som erbjuder livsmiljöer på vägrenarna. Kommunen arrenderar ut en del av sin odlingsmark till privata aktörer.

Förfaringssätt:

- 1 I nya arrendeavtal om odlingsområden inkluderas villkor som stärker naturens mångfald på kommunägda områden som används för odling.

Huvudansvarig instans: tomttjänsterna

Uppföljning: arrendeavtalen om odlingsområdena

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.9.

Vi utvecklar turismen och rekreationsmöjligheterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.

Uppskattningen av naturturismen och rekreationsanvändningen av naturen har ökat under de senaste åren. I bästa fall kan friluftsliv i naturen öka respekten för naturen och främja en hållbar livsstil. Turismen och rekreationsanvändningen kan dock försvaga naturmiljöer genom att till exempel öka slitaget på terrängen och störningar.

Förfaringssätt:

- 1 Vi skapar "etiska regler" för turism och rekreationsanvändning. I de "etiska reglerna" ger vi anvisningar för verksamhet som tryggar naturens mångfald.
- 2 Vi uppmuntrar olika turism- och rekreationsaktörer att ta värnande om naturens mångfald samt att introduktion i naturens mångfald och dess nödvändighet som en av utgångspunkterna i sin verksamhet.
- 3 På rekreations- och skyddsområdena bygger vi nya naturstigar där vi styr rekreationsanvändningen för att undvika slitage på naturen. En del av naturstigarna byggs tillgängliga så att alla får en möjlighet att njuta av naturen.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätten 1 och 2: näringslivsteamet
förfaringssätt 3: infratjänsterna, bildningstjänsterna

Uppföljning: utarbetande av de "etiska reglerna", nya naturstigar

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.10.

Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.

Värnande om naturens mångfald är väsentligt i hållbar livsstil. Redan i barndomen ska man börja lära sig hållbar livsstil, och därför har skolorna och daghemmen i Kyrkslätt identifierats som viktiga aktörer i stärkandet av naturens mångfald.

Förfaringssätt:

- 1 Vi ordnar en LUMO-kampanj, där varje daghem och skola i Kyrkslätt självständigt tillsammans med barnen planerar verksamhet som stöder naturens mångfald (t.ex. holktalko, talko för bekämpning av främmande arter, ängbildning). Samtidigt lär man sig tillsammans naturvärden, verksamhetssätt och artkännedom.
- 2 Gårdsmiljöerna till nya daghem samt daghem som ska förnyas planeras och genomförs så ekologiskt som möjligt med uppskattning och respekt för hållbar livsstil inom småbarnspedagogiken.
- 3 I närheten av daghemmen och skolorna bevaras skogar som är lämpliga för undervisning, pedagogik och rekreation för barn och unga.

Huvudansvariga instanser: förfaringssätt 1: enheterna inom bildnings- och fritidstjänsterna
förfaringssätt 2: lokaltjänsterna
förfaringssätt 3: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, infratjänsterna

Uppföljning: genomförda kampanjer, åtgärder som vidtagits i kampanjerna för att stärka naturens mångfald, daghemmens gårdsmiljöer, närskogarna till daghemmen och skolorna

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 4.11.

Vi planerar att införa ekologisk kompensation i planläggningen.

I kommunens planläggning strävar vi efter att värna om naturens mångfald genom att undvika förstörelse och försämring av naturvärdena. Planläggning går dock i praktiken ut på samordning av flera ärenden. Lagen om områdesanvändning innehåller inga bestämmelser om ekologisk kompensation.

I naturvårdslagen ingår bestämmelser om förfarandet för frivillig ekologisk kompensation samt kompensationskriterierna. Ekologisk kompensation enligt naturvårdslagen går ut på att en aktör som i sin verksamhet försämrar naturvärden kompenserar den försämring som verksamheten orsakar en naturtyp eller en arts livsmiljö genom naturvärden som producerats med de åtgärder som nämns i lagen eller, om de förutsättningar som nämns i lagen uppfylls, kompenserar försämringen genom skyddskompensation. Kompensationen kan antingen motsvara eller överstiga försämringen.

Enligt lindringshierarkin ska man undvika naturolägenheter i första hand genom att placera verksamheten på områden som är mindre skadliga med tanke på naturen. I andra hand ska naturolägenheter på områden där naturvärdena försämrats lindras genom naturbaserade och tekniska lösningar. De naturolägenheter som återstår efter undvikande och lindring kompenseras. Kompensationen av naturvärdena är alltid ofullständig eftersom det förstörda naturvärdet inte längre finns. Ekologisk kompensation är dock ett sätt att förhindra minskning av biologisk mångfald.

Enligt åtgärd 1.4 i LUMO-programmet kartläggs de kommunägda områden som är lämpliga för restaurering. Naturvärden som i förväg producerats genom restaurering kan utnyttjas i ekologisk kompensation.

Förfaringssätt:

- 1 Vi planerar ett försök med ekologisk kompensation enligt naturvårdslagen i något nytt planprojekt inom den närmaste framtiden.

Huvudansvariga instanser: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: utredningar om verksamhetsmodellen för ekologisk kompensation

Tidtabell: 2027–2028

MÅL 5.

Vi agerar för att trygga och stärka naturens mångfald tillsammans med invånare, organisationer och företag.

Kommunen kan inte ensam genom egen verksamhet trygga och stärka naturens mångfald i kommunens område. Det är viktigt att invånare, organisationer och företag gör en insats för att stärka naturens mångfald. Kyrksläotts kommun samarbetar med dessa för att trygga och stärka naturens mångfald i kommunen.

Åtgärd 5.1.

Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.

Kommunen beviljar årligen föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald. Bidrag kan beviljas t.ex. för istandsättning och skötsel av livsmiljöer som försvagats samt för att sprida naturkunskap.

Kommunen deltar i flera mellankommunala projekt och nätverk där man stärker naturens mångfald och förbättrar vattnens tillstånd.

Förfaringssätt:

- 1 Vi fortsätter bevilja föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald.
- 2 Vi fortsätter deltagandet i mellankommunala projekt och nätverk vars verksamhet stärker naturens mångfald i Kyrksläotts område.

Huvudansvariga instanser: miljövården, infratjänsterna

Uppföljning: bidrag som tryggar och stärker naturens mångfald, deltagande i mellankommunala projekt och nätverk

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 5.2.

Vi anvisar resurser för koordinering av arbetet för och uppföljning av naturens mångfald.

Genomförandet av LUMO-programmet förutsätter många slags åtgärder av både kommunen och andra aktörer. En del av åtgärderna förutsätter inte ökning av kommunens resurser eftersom de kan vidtas t.ex. genom att ändra de nuvarande verksamhetssätten. Samarbete möjliggör åtgärder som aktörer som hör till intressentgrupper eller kommunen inte ensamma kan vidta. För att vidta åtgärderna behövs rådgivning

och handledning samt koordination. Samarbete med intressentgrupper minskar å andra sidan behovet av resurser från kommunen.

Förfaringssätt:

- 1 Vi ordnar "LUMO-koordinatorsresurser" för att koordinera verksamhet som stärker naturens mångfald tillsammans med invånare, föreningar och företag samt inom kommunen samt uppföljning av genomförandet av LUMO-programmet.
- 2 Vi granskar om miljökoordinators uppgifter kan utökas med "LUMO-koordinators" uppgifter så att de bildar en heltidsuppgift.

Huvudansvar: kommunutvecklingssektorn

Uppföljning: tilläggsresurser för koordinering av arbetet för naturens mångfald

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 5.3.

Vi grundar en elektronisk plattform för kommuninvånare och företag för att stöda gemensamma åtgärder för naturens mångfald.

Kommuninvånare och företag har intresse att delta i åtgärder som stärker naturens mångfald, t.ex. i talko för bekämpning av främmande arter. Markägare har behov att få hjälp till praktiska åtgärder som stärker naturens mångfald.

Förfaringssätt:

- 1 Vi grundar en öppen elektronisk plattform, en så kallad LUMO-Tinder, där man kan anmäla sitt intresse för naturverksamhet eller behov av hjälp för t.ex. bekämpning av främmande arter. Plattformen tjänar även som informationskanal för god praxis.

Huvudansvarig instans: gemensamma tjänsterna

Uppföljning: "LUMO-Tinders" verksamhet

Tidtabell: 2026

Åtgärd 5.4.

Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.

Många företag har intresse att vidta praktiska åtgärder för att stärka naturens mångfald.

Förfaringssätt:

- 1 Vi erbjuder företag en möjlighet att delta i vidtagande av skydds-, skötsel- och restaureringsåtgärder.

Huvudansvariga instanser: naturskyddsområden: miljövården
övriga områden: infratjänsterna

Uppföljning: ingångna partnerskap

Tidtabell: 2025–2030

Åtgärd 5.5.

Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.

I Kyrkslätt finns det avsevärt mycket lantbruks- och hästskötselverksamhet. Aktörer har intresse att värna om naturens mångfald.

Förfaringssätt:

- 1 Vi ordnar samarbetsmöten för lantbruks- och hästgårdsföretagare och instanser som erbjuder rådgivning. På mötena behandlar vi värnande om naturens mångfald inom lantbruk och hästskötsel.

Huvudansvar: Näringslivsteamet, miljövården

Uppföljning: hållna samarbetsmöten

Tidtabell: 2027–2030

KÄLLOR

Aivelo T. & Lehtimäki, J. Luonnon monimuotoisuus edistää kansanterveyttä. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2021;137(20):2135-41. Finns på adressen <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16472.pdf>

Hahtela T., Hanski I, Von Hertzen L, Jousilahti P, Laatikainen T, Mäkelä MJ, Puska P, Reijula K, Saarinen K, Vartiainen Virtanen S. Luontoaskel tarttumattomien tulehdustautien torjumiseksi. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2017;133(1): E, Vasankari T, 19-26. Finns på adressen <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo13480.pdf>

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Miljöministeriet & Finlands miljöcentral. Helsingfors. Finns på adressen <http://hdl.handle.net/10138/299501>

KYRKSLÄTTS KOMMUNS KOMMUNSTRATEGI 2024–2030:
<https://kyrkslatt.fi/wp-content/uploads/2024/12/Kyrkslatts-strategi-2024-.pdf>

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet ja osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Finlands miljöcentral och miljöministeriet, Helsingfors. Suomen ympäristö 5/2018. Del 1 finns på adressen <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4> och del 2 på adressen <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4>

BEREDNINGSMATERIALET TILL LUMO-PROGRAMMET PÅ WEBBPLATSEN:
<https://kyrkslatt.fi/lumo-program-under-forberedelse/>

Räikkönen, J. & Sääksjärvi, I. Luontokato haastaa ihmiskunnan terveyden ja hyvinvoinnin. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2021;137(24):2736-41. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16604>

Soininen, N. & Pappila, M. Esiselvitys luonnon monimuotoisuutta turvaavan lainsäädännön kehittämismahdollisuuksiksi. Miljöministeriet 2003. Finns på adressen <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164969>

Simkin, Jenni. 2020. Metsällä on väliä – ihminen elpyy eri tavalla erilaisissa metsissä. En blogg av naturresursinstitutet. Finns på adressen <https://www.luke.fi/fi/blogit/metsalla-on-valia-ihminen-elpyy-eri-tavalla-erilaisissa-metsissa>

Sumelius, H. ja Boström, C. 2024. Vedenalaisen luonnon köyhtyminen Suomen rannikkoalueilla. Suomen Luontopaneeliin julkaisuja 1B/2024. Finns på adressen <https://luontopaneeli.fi/wp-content/uploads/2024/03/suomen-luontopaneelin-julkaisuja-1b-2024-vedenalaisen-luonnon-koyhtyminen.pdf>

Finlands miljöcentralens webbtjänst: <https://www.vesi.fi/sv/karttapalvelu/>

Tyrväinen, L. & al. (2024): Luontoympäristön terveysvaikutukset ja niiden taloudellinen merkitys. Naturresursinstitutet. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2024. Finns på adressen <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-963-5>

Statens miljöförvaltnings webbtjänst: <https://ym.fi/sv/naturens-mangfald>

Statens miljöförvaltnings webbtjänst: <https://www.ymparisto.fi/sv/naturen-vatten-och-hav/naturens-mangfald/mangfalden-av-naturtyper/hotbedomningen-av-naturtyper>

BILAGA 1 | LUMO-PROGRAMMETS BEREDARE OCH MEDLEMMAR I STYRGRUPPEN

KOORDINATOR:

Merja Puromies miljöplanerare

STYRGRUPPEN:

Aija Aunio markanvändningsingenjör (till och med 7.5.2024)

Katja Harri näringslivs- och marknadsföringsexpert

Susanna Hyvärinen livskraftschef

Anu Hynninen miljöchef

Toni Lusa chef för kommunalteknik

Maria Pudas planläggningsarkitekt

Merja Puromies miljöplanerare

Päivi Sorvari ungdoms- och idrottschef

Josefiina Siltanen kommunikationsexpert

KONSULT RAMBOLL FINLAND OY, SOM ASSISTERAR MED FASTSTÄLLANDET AV MÅLEN OCH ÅTGÄRDERNA:

Jani Järvi projektchef

Katri Einola expert i växelverkan, expert i förnyande planering och hållbar utveckling

Mikko Jalo naturexpert

Mervi Kokkila skogsexpert och äldre expert i systemgranskningar

Saara Vauramo ledande expert i naturens mångfald

BILAGA 2 | INTERNATIONELLA OCH NATIONELLA ÅTAGANDEN OCH BESTÄMMELSER SOM GÄLLER BIOLOGISK MÅNGFALD

Nedan beskrivs centrala åtaganden och bestämmelser för att förhindra försämringen av den biologiska mångfalden och främja förbättringen av naturtillståndet.

FN-konventioner

Det viktigaste internationella avtalet som tryggar naturens mångfald är FN:s konvention om biologisk mångfald. Konventionen trädde i kraft 1993 och reviderades 2010. I Finland godkändes den av riksdagen 20.6.1994.

FN har efter konventionen ordnat flera konferenser om biologisk mångfald där man har ingått avtal om biologisk mångfald.

Vid FN:s konferens om biologisk mångfald (COP 15) i Montréal år 2022 godkändes det globala Kunming–Montréal-ramverket för biologisk mångfald. Målet i ramverket är bl.a. att öka antalet skyddsområden till 30 % av världens land- och havsområden och restaurera minst 30 % av de försämrade ekosystemen i världen senast år 2030.

Vid FN:s konferens om biologisk mångfald (COP 16) i Cali i Colombia år 2024 sökte man samförstånd för verkställande av åtgärderna och uppföljning av framstegen. Huvudsyftet med konferensen är att åstadkomma samförstånd om en s.k. regelbok som innehåller ett system för uppföljning av Kunming–Montréal-ramverket. Kärnan i uppföljningssystemet består av cirka 45 indikatorer, med vilka man mäter framsteg i 4 långsiktiga mål och 23 åtgärds mål. Åtgärds målen gäller förutom skydd och restaurering även bl.a. ökning av naturfinansiering, bekämpning av invasiva främmande arter, minskning av stöd som är skadliga för den biologiska mångfalden och utnyttjande av naturbaserade lösningar.

Till skyddet av naturens mångfald hör också avtalet om de globala målen för hållbar utveckling, som FN:s medlemsstater ingick år 2015. Handlingsprogrammet kallas Agenda 2030. Det innehåller 17 mål som länderna tillsammans borde uppnå fram till år 2030. I målen ingår att stoppa utarmningen av jordmånen och förlusten av naturens mångfald genom att skydda mark ekosystem, återställa sådana och främja hållbar användning av sådana.

EU:s strategier och lagstiftning

EU genomför FN:s konvention om biologisk mångfald i sin biodiversitetsstrategi som syftar till att stoppa minskningen av biologisk mångfald och vända trenden för den biologiska mångfalden uppåt fram till år 2030. För att uppnå målet har medlemsländerna förbundit sig till 17 nyckelmål. Kommissionen förutsätter att medlemsländerna gör två åtaganden som hänför sig till de viktigaste målen. Det första åtagandet gäller medlemsstaternas sätt att främja EU:s gemensamma mål att skydda 30 % av land- och havsytan och målet om ett strikt skydd av 10 % av ytan. Målet att strikt skydda de återstående urskogarna och naturskogarna ingår i denna helhet. Enligt strategin är det viktigt att definiera, kartlägga, övervaka och strikt skydda alla EU:s återstående urskogar och naturskogar. Målet har också skrivits in i EU:s skogsstrategi 2030. Det andra åtagandet gäller medlemsländernas åtgärder för att trygga skyddsnivån för de arter och naturtyper som ingår i bilagorna till habitatdirektivet (92/43/EEG) och fågeldirektivet (2009/147/EG) samt åtgärder för att ytterligare förbättra skyddsnivån för 30 procent av dem.

Förordningen om restaurering av natur trädde i kraft 18.8.2024 som en del av EU:s strategi för biologisk mångfald. Målet med förordningen om restaurering av natur är att inom hela EU införa restaureringsåtgärder som omfattar minst 20 procent av de land- och havsområden och ekosystem som omfattas av

förordningen fram till 2030 samt alla ekosystem i behov av restaurering fram till 2050. Finland håller på att bereda en nationell restaureringsplan som ska läggas fram för EU-kommissionen senast i augusti 2026. Där är utgångspunkten att avsevärt öka omfattningen av och resurserna för åtgärderna för att förbättra naturtillståndet från nuläget.

Natur- och fågeldirektiven tillsammans med ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) omfattar en central helhet som styr skyddet av den biologiska mångfalden samt bevarandet och förbättringen av naturtillståndet i Europeiska unionen. Utgångspunkten för dessa direktiv är att trygga samt vid behov förbättra tillståndet hos ekosystemen och deras naturtyper och arternas livsmiljö.

Habitatdirektivet gäller de vilda växt- och djurarter samt naturtyper som närmare definieras i bilagorna till det, fågeldirektivet gäller alla vilda fåglar. Det allmänna syftet med habitat- och fågeldirektivet är att uppnå och bevara en gynnsam skyddsnivå för vissa arter och naturtyper samt att upprätthålla vissa fågelbestånd på en nivå som uppfyller de ekologiska, vetenskapliga och kulturella kraven.

I EU:s ramdirektiv för vatten fastställs regler för att stoppa försämringen av vattenförekomster i EU:s medlemsstater och för att nå god status för floder, sjöar och grundvatten. Detta innebär särskilt att skydda alla former av vatten och vattenförekomster, återställa ekosystemen i deras omgivning och minska föroreningar. I och med ramdirektivet för vatten har unionens medlemsstater förbundit sig till att vattendragens ekologiska och kemiska status ska vara god senast 2027.

Även EU:s ramdirektiv om en marin strategi (2008/56/EG) är en viktig rättsakt med tanke på bevarandet av den biologiska mångfalden. Dess mål att uppnå god miljöstatus i havsmiljön fram till 2020 har dock inte uppnåtts.

Europaparlamentets och Europarådets förordning (EU) nr 1143/2014, förordningen om invasiva främmande arter, förutsätter att alla medlemsstater ska införa effektiva hanteringsåtgärder för att utrota invasiva främmande arter eller hindra dem från att spridas.

Nationella strategier

Finland håller på att utarbeta en ny nationell strategi och handlingsplan för biologisk mångfald som sträcker sig fram till 2035. Den tidigare strategin för biologisk mångfald fram till 2020 stoppade inte minskningen av biologisk mångfald. Den nya strategin och handlingsplanen beaktar de mål som ställts upp vid FN:s konvention om biologisk mångfald i Cali fram till 2030, målen för EU:s strategi för biologisk mångfald samt mål som det fattas beslut om nationellt.

Finland håller också på att utarbeta ett principbeslut av statsrådet om de nationella utfästelser enligt EU:s strategi för biologisk mångfald, vilka lämnas till EU-kommissionen före utgången av 2024. I utfästelserna presenteras hur försämringen av statusen för arter och naturtyper i otillfredsställande status i habitatdirektivet och fågeldirektivet ska stoppas och vilka arters och naturtypers status som ska förbättras före 2030. I utfästelserna presenteras också hur Finland ämnar främja uppnåendet av EU:s gemensamma mål om en skyddsytta på 30 % och målet om ett strikt skydd på 10 %. Målet att strikt skydda de återstående urskogarna och naturskogarna ingår i denna helhet. I utfästelserna ingår definitionen av urskogar och naturskogar.

Finlands havsförvaltningsplan är en nationell havsstrategi som förutsätts av EU:s ramdirektiv om en marin strategi. Den senaste havsförvaltningsplanen har utarbetats för åren 2022–2027. Havsförvaltningsplanen består av tre delar. Den första delen av havsförvaltningsplanen innehåller definitioner av god miljöstatus i den marina miljön samt bedömning av den marina miljöns tillstånd och miljömål. Den andra delen, dvs. uppföljningsprogrammet, producerar information om havets tillstånd, förändringar orsakade av människan och åtgärdernas effektivitet. Den tredje delen är åtgärdsprogrammet, som senast uppdaterats för åren 2022–2027. Syftet med åtgärdsprogrammet är att uppnå och upprätthålla en god miljöstatus i den marina miljön. I programmet granskas minskning av övergödning, minskning av farliga och skadliga ämnen, skydd av naturens mångfald och bekämpning av invasiva främmande arter.

Nationella lagar om biologisk mångfald

Minskning av biologisk mångfald är ett mycket mångfacetterat fenomen som kräver att lagstiftningen har förmåga att överskrida de politiska sektorerna och de nuvarande gränserna för myndigheternas behörighet. Detta förverkligas för närvarande inte enligt miljöministeriets förstudie om alternativ för utveckling av lagstiftningen som tryggar den biologiska mångfalden (2023), trots att naturskyddet i enlighet med sektorsprincipen har införlivats vid sidan av naturvårdslagen också i övrig lagstiftning. Den fragmenterade och svaga regleringen samt förhållandet till den interna helheten inom de olika regleringsblocken är inte alltid tillräckligt tydlig eller stark. Enligt förstudien är EU:s och Finlands lagstiftning inte tillräckligt ambitiös för att stävja minskningen av biologisk mångfald.

Enligt grundlagen (731/1999) bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet.

Syftet med naturvårdslagen (9/2023) och statsrådets naturvårdsförordning (1066/2023) är för sin del att trygga den biologiska mångfalden. De innehåller bestämmelser om bl.a. inrättande av naturskyddsområden, skyddade naturtyper och skydd av arter. Genom naturvårdslagen verkställs bl.a. Europeiska unionens habitatdirektiv och fågeldirektiv (till andra delar än i fråga om de djurarter som avses i 5 § i jaktlagen (615/1993). Naturvårdslagen och naturvårdsförordningen gäller bland kommunens verksamheter särskilt miljövärd, planläggning, byggande och styrning av rekreatiansanvändningen. I naturvårdslagen har det också särskilt föreskrivits att kommunen ska främja skyddet av den biologiska mångfalden och landskapsvärden inom sitt område.

I lagen om kommunernas miljövärdförvaltning (1996/1013) bestäms att kommunen ska övervaka och främja miljövärden på sitt område så att man genom att skydda, vårda och utveckla naturen och den övriga miljön för kommuninvånarna tryggar en sund, trivsamt och stimulerande samt naturekonomiskt hållbar livsmiljö.

Syftet med miljöskyddslagen (527/2014) är för sin del att trygga en sund, trivsamt och naturekonomiskt hållbar och mångsidig miljö samt allmänt förebygga och hindra förorening. Miljöskyddslagen styr placeringen av verksamhet genom att i tillståndsförfarandet beakta endast vissa naturvärden och iaktta det skydd som föreskrivs i naturvårdslagen.

I lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) föreskrivs förutom om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen även om därmed

sammanhängande utredningsarbete, om samarbete och deltagande inom vattenförvaltnings- och havsförvaltningsområdena samt om internationellt samarbete i fråga om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen. De allmänna målen för lagen i fråga är att skydda, förbättra och återställa vattnen och Östersjön så att ytvattens och grundvattnens eller Östersjöns status inte försämrats samt att deras status är åtminstone god.

Lagen om områdesanvändning (132/1999) är viktig för att trygga naturens mångfald, eftersom den styr planläggningen och därigenom bl.a. bevarandet av naturens mångfald och andra naturvärden, miljövärden och förebyggandet av miljöolägenheter samt ett hållbart nyttjande av naturresurserna. Som centrala mål för planering och byggande nämns bl.a. ekologisk hållbar utveckling (1 §) och bevarande av naturens mångfald och andra naturvärden (5 §).

Syftet med skogslagen (1093/1996) är att främja en i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbar skötsel och användning av skogarna så att skogarna ut hålligt ger en god avkastning samtidigt som deras biologiska mångfald bevaras. Lagen tillämpas inte bl.a. på naturskyddsområden eller allmänna områden och detaljplaneområden utom på områden som anvisats för jord- och skogsbruk. I lagen beskrivs livsmiljöer som är särskilt viktiga med tanke på den biologiska mångfalden.

Syftet med vattenlagen (587/2011) är att främja, ordna och samordna användningen av vattentillgångarna och vattenmiljön så att användningen är samhälls-ekonomiskt och ekologiskt hållbar. Dessutom är målet att förebygga och minska olägenheter som orsakas av vatten eller av att vattenmiljön används, och förbättra vattentillgångarnas och vattenmiljöns tillstånd. Vattenlagen tillämpas på industriell och annan verksamhet som orsakar eller kan orsaka förorening av miljön. Om verksamheten inte kräver tillstånd enligt vattenlagen men medför risk för förorening tillämpas miljövärdslagen (527/2014). I vattenlagen föreskrivs att det är förbjudet att äventyra de naturliga förhållandena i vissa typer av vattennatur.

Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) innehåller kompletterande bestämmelser om tillämpningen av EU:s förordning om invasiva främmande arter. I lagen föreskrivs det också om vissa andra åtgärder för att förebygga och minska de skadliga verkningar som orsakas av främmande arter.

Marktäktslagen (555/1981) tryggar i sin nuvarande form förutom särskilt vackra landskap och säregna geologiska formationer även i viss mån också naturens mångfald.

BILAGA 3 | NATURTYP- OCH ARTUPPGIFTER FRÅN KYRKSLÄTT

Hotade naturtyper/naturtypskombinationer som förekommer i Kyrkslätt. I områden som ägs av Kyrkslädds kommun förekommer åtminstone naturtyper som är markerade med stjärna.

Naturtyper och naturtypskombinationer i Östersjön

Blåstångsbottnar (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Rödalgsbottnar (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Ranunkelbottnar (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Skyddade kransalgsbottnar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Exponerade kransalgsbottnar (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)

Havsnajasbottnar (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Ålgräsbottnar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Flador* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Glosjöar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Rev (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)

Naturtyper och naturtypskombinationer vid Östersjökusten

Tångvallar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Sandstränder vid Östersjön (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Steniga havsstränder med ängsvegetation vid Östersjön* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)

Fågelskär och -klippor* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Sävbestånd vid havsstränder (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Kustnära fuktiga alslundar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)

Naturtyper i inlandsvatten

Små och medelstora humusfattiga sjöar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Små humussjöar (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Grunda humussjöar (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Näringsrika sjöar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Skogstjärnar* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Myrtjärnar* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Näringsrika tjärnar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)

Källor och källkärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)
Källflöden i barrskogszonen* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Källflöden på lerjordar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Bäckar och små älvar i barrskogszonen* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)
Bäckar och små älvar i lerjordar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)

Naturtyper och naturtypskombinationer i myrar

Mo-grankärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Lundkärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)
Örtrika skogskärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)
Risrika grankärr* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Skogsfräken-grankärr (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Rikkärrsartade skogskärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: CR)
Starr-skogskärr (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)

Hundstarr-skogskärr (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Tuvulls-skogskärr (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Mo-tallkärr* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Skogs-tallkärr* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Ris-tallmossar* (hela Finland: LC, Södra Finland: NT)
Tuvulls-tallmossar* (hela Finland: LC, Södra Finland: NT)
Starr-tallkärr* (hela Finland: LC, Södra Finland: VU)

Sphagnum papillosum-tallkärr (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Flark-tallkärr (hela Finland: LC, Södra Finland: EN)
Lågstarttallkärr (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Starr-fattigkärr (hela Finland: LC, Södra Finland: VU)
Flark-fattigkärr (hela Finland: LC, Södra Finland: NT)
Lågstarttallkärr (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Mad-fattigkärr* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Höljemossar (hela Finland: LC, Södra Finland: NT)

Klibbals-madkärr (hela Finland: LC, Södra Finland: EN)
Kustmyrar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Plåtå- och hedhögmossar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Skogshögmossar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Sydliga fattigkärr (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Boreala småmyrar* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)

Naturtyper av skog

Lindlundar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Eklundar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Lönnlundar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Hassellundar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Torra mesotrofa lundar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Friska mesotrofa lundar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Friska eutrofa lundar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Fuktiga mesotrofa lundar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Fuktiga eutrofa lundar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Unga lundartade moskogar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Mogna barrträdsdominerade lundartade moskogar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Gamla barrträdsdominerade lundartade moskogar (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Unga friska moskogar* VU (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)

Mogna barrträdsdominerade friska moskogar* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Gamla barrträdsdominerade friska moskogar* (hela Finland: NT, Södra Finland: VU)
Mogna lövträdsdominerade lundartade och friska moskogar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Gamla lövträdsdominerade lundartade och friska moskogar* (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Unga tämligen torra moskogar* (hela Finland: EN, Södra Finland: EN)
Mogna tämligen torra moskogar* (hela Finland: VU, Södra Finland: EN)
Gamla tämligen torra moskogar (hela Finland: EN, Södra Finland: CR)
Unga torra moskogar (hela Finland: EN, Södra Finland: CR)
Mogna torra moskogar (hela Finland: VU, Södra Finland: VU)
Gamla torra moskogar (hela Finland: EN, Södra Finland: CR)

Naturtyper av hållmarker samt sten- och blockfält

Skuggiga bergsbranter av sura bergarter* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Överhängande bergväggar av sura bergarter* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)

Strandklippor av intermediära-basiska bergarter vid kusten (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Skuggiga bergsbranter av intermediära-basiska bergarter* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)
Stenåkrar* (hela Finland: NT, Södra Finland: NT)

Naturtyper i traditionella miljöer

Sura hållmarkstorrängar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Fattiga lågörtstorrängar (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Luddhavretorrängar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)

Gräsrika torrängar (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Lågörtrika friska ängar (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Gräsrika friska ängar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)

Örtrika fuktängar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Lågväxta tåg-, gräs- och starrdominerade havsstrandängar* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)

Hagmarker* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)
Skogsbeten* (hela Finland: CR, Södra Finland: CR)

Naturtyper i habitatdirektivet i Kyrkslätt. I områden som ägs av Kyrkslädds kommun förekommer åtminstone naturtyper som är markerade med stjärna.

Östersjön och kusten

Sublitorala sandbankar
Kustnära laguner
Stora grunda havsvikar*
Rev*
Årull vegetation på driftvallar*
Perenn vegetation på steniga stränder*

Vegetationsklädda havsklippor vid Atlantkusten och Östersjökusten*
Boreala skär och små öar i Östersjön
Boreala havsstrandängar av Östersjötyp*
Boreala sandstränder med perenn vegetation i Östersjön

Sötvattensmiljöer

Oligotrofa, mineralfattiga sjöar i slättområden
Dystrofa sjöar och dammar*

Slättåar nedanför bergen, där det finns *Ranunculus fluitantis* och *Callitriche-Batrachium*-växtlighet

Hedar, gräsmarker och buskmarker

Årtika torra och friska ängar av fennoskandisk typ
Fuktig högrötsväxtlighet*

Klippor

Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar*
Klippvegetation på kalkrika bergsluttningar*

Myrar

Högmossar
Öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn*
Källor och källkärr av fennoskandisk typ*
Rikkärr

Skogar

Borealiska naturskogar*
Borealiska lundar*
Fennoskandiska hemiborealiska naturliga ädelträskogar*
Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner
Skogbevuxen myr*
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ*
Lövsumpskogar av fennoskandisk typ*

Hotade arter i Kyrkslätt. Särskilt skyddade arter anges i kursiv. I områden som ägs av Kyrksläatts kommun förekommer åtminstone arter som är markerade med stjärna.

Kärlväxter

Kattfot* NT
Ryl* NT
Gulmåra VU
Stallört VU
Grusbräcka NT
Klofibbla EN
Mandelblomma NT
Jättestarr* NT
Stor låsbräken EN

Mossor

Lysmossa* NT
Bäcknäbbmossa NT
Nålkvastmossa* EN
Lundsidenmossa* NT
Aspfjädermossa* VU
Dunmossa VU
Hårklomossa EN
Stor fetbålmossa VU
Purpurmylia* NT
Cypressfläta VU
Vedsäckmossa* EN
Tandad knottmossa VU
Platt spretmossa* VU
Grön sköldmossa* EN
Klippskapania NT
Bokfjädermossa EN
Fingerbålmossa* VU
Dvärgkällmossa NT
Lundfickmossa* DD/NT
Långfliksmossa* NT, RT
Trädkrypmossa* NT

Tickor

gul mjukporing EN
ulltickeporing* NT
liten tickmussling NT
blackticka* NT
purpurticka NT
skorpticka NT
gulporig ticka VU
finporing NT
Erastia aurantiaca NT
blackticka VU
sprödporing NT

gräddticka* NT
ullticka* NT
narrporing* VU
laxporing NT
oljeporing NT
kristallticka VU
citronporing NT
rosenticka* NT

Andra rötsvampar

borsttagging* NT
gul taggsvamp NT
hornvaxskinn NT
kådvaxskinn NT

Lavar

glansfläck* NT

Däggdjur

Flygekorre* VU
Varg* EN

Fåglar (häckande)

Ejder* EN
Bläsand VU
Ladusvala VU
Skata NT
Gråtrut* VU
Årta VU
Ormvråk VU
Talltita EN
Storskrake* NT
Trädlärka NT
Roskarl EN
Höksångare, VU
Lärka NT
Strömstare VU
Spov NT
Göktyta NT
Havstrut* VU
Svarthakedopping* EN
Skrattmåå* VU
Ångshök CR
Sothöna EN
Nötskrika* NT

Sävsparv* VU
Törnsångare* NT
Buskskvätta VU
Mindre strandpipare NT
Svärta VU
Rödbena NT
Rosenfink NT
Järpe* VU
Drillsnäppa* NT
Trastsångare VU
Tobisgrissla VU
Sävsångare NT
Hussvala EN
Silltrut EN
Skäggdopping* NT
Tornseglare EN
Småskrake* NT
Vigg EN
Tofsmes* VU
Vitryggig hackspett VU
Sparv EN*
Grönfink EN
Skäggmes VU
Sädesärta* NT

Fiskar

Ål EN
Nejonöga NT
Öring EN

Kräldjur och groddjur

Fjärilar

Kvickgräsfjäril NT
Ancylys kenneli VU

Skalbaggar

Stor natebock NT

Landsnäckor

Taggsnäcka NT
Mångtandsspolnäcka NT

Bilaga IV(a) till habitatdirektivet, dvs. djurarter som kräver strikt skydd. I områden som ägs av Kyrksläatts kommun förekommer åtminstone arter som är markerade med stjärna.

Däggdjur

Lo
Långörad fladdermus
Flygekorre*
Trollfladdermus
Nordfladdermus*
Utter
Varg
Vattenfladdermus

Mustaschfladdermus eller taiga-
fladdermus eller båda

Groddjur

Åkergroda

Skalbaggar

Bred gulbrämad dykare
Bred paljettdykare

Fjärilar

Kärrguldvinge
Asknätfjäril

Trollsländor

Sibirisk vinterflickslända
Bred kärrtrollslända
Pudrad kärrtrollslända
Citronfläckad kärrtrollslända

Häckande arter i bilaga I till fågeldirektivet i Kyrkslätt. I områden som ägs av Kyrksläatts kommun förekommer åtminstone arter som är markerade med stjärna.

Gråspett
Smålom
Fiskgjuse
Fisktärna
Trädlärka
Rördrom
Nattskärna
Höksångare
Storlom

Trana
Silvertärna
Sångsvan
Havsörn
Tjäder
Svarthakedopping*
Ängshök
Spillkråka*
Törnskata

Mindre flugsnappare
Tretåig hackspett
Järpe*
Kornknarr*
Brun kärrhök
Skräntärna
Vitkindad gås
Vitryggig hackspett

BILAGA 4 | ÅTGÄRDERNA OCH FÖRFARINGSSÄTTEN ENLIGT HUVUDANSVARIG INSTANS SAMT START- OCH SLUTÅREN UNDER LUMO-PROGRAMPERIODEN 2025–2030.

Huvudansvariga instanser, åtgärder och förfaringssätt	Start	Slut
NÄRINGSLEVSTEAM		
Åtgärd 4.9. Vi utvecklar turismen och rekreationsmöjligheterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.		
Vi skapar "etiska regler" för turism och rekreationsanvändning. I de "etiska reglerna" ger vi anvisningar för verksamhet som tryggar naturens mångfald.	2025	2026
Vi uppmuntrar olika turism- och rekreationsaktörer att ta värnande om naturens mångfald samt att introduktion i naturens mångfald och dess nödvändighet som en av utgångspunkterna i sin verksamhet.	2025	2026
Åtgärd 5.5. Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.		
Vi ordnar samarbetsmöten för lantbruks- och hästgårdsföretagare och instanser som erbjuder rådgivning. På mötena behandlar vi värnande om naturens mångfald inom lantbruk och hästskötsel.	2027	2030
INFRATJÄNSTER		
Åtgärd 1.3. Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla natur-objekt i Kyrksläpps kommun.		
I fråga om områden utanför kommunägda naturskyddsområden och värdeskogar gör vi eller låter göra kartläggningar av värdefulla naturobjekt för områden om vilka aktuell naturinformation saknas och som vi uppskattar ha naturvärden. Antingen kommunen själv eller någon annan instans skaffar naturinformationen. I kartläggningarna fäster vi särskild uppmärksamhet vid arterna och naturtyperna i habitat- och fågeldirektiven samt de nationellt och regionalt hotade och nära hotade arterna och naturtyperna.	2025	2030
Åtgärd 2.2. Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.		
Bland de nya konstruktioner som föreslås i de godkända skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområdena i infratjänsternas besittning väljer vi dem som det är mest ändamålsenligt att vidta först, och vi vidtar dessa åtgärder först.	2026	2030
Åtgärd 2.3. Vi behandlar kommunägda skogar utanför naturskyddsområdena och värdeskogarna så att de stöder stärkandet av naturens mångfald, trygghandlet av invånarnas välbefinnande och stävjandet av klimatförändringen.		

I kommunägda skogar vidtar vi bara åtgärder som kan motiveras med stärkande av naturens mångfald, tryggande av välfärdstjänster i anslutning till skogar och stäv-jande av klimatförändringen. Vi planerar från fall till fall som expertarbete slutlös-ningar som med tanke på helheten är mest ändamålsenliga med tanke på alla dessa.	2025	2030
I kommunägda skogar främjar vi aktivt förökningen av värdefulla livsmiljöer t.ex. ge-nom att öka mängden död ved.	2025	2030
Åtgärder som hotar fåglarnas häckningsfrid vidtas utanför fåglarnas häckningstid.	2025	2030
Åtgärd 2.4. Vi sköter och bygger grönområden i den byggda miljön så att de stärker naturens mångfald.		
Vi sparar så mycket trädbestånd och övrig växtlighet som möjligt vid byggandet och skötseln av den byggda miljön.	2025	2030
Vi låter fällda träd i grönområdena i miljön ligga kvar på lämpliga ställen och murkna.	2025	2030
Vi lämnar kvar träd och buskar som ger fåglar och andra djur näring och skydd i de grönområden som byggs.	2025	2030
Vi utreder ökning av antalet träd och buskar som ger fåglar och andra djur näring och skydd i områden för redan byggda miljöer.	2025	2030
Vi lämnar kvar vinterfrösättningsväxter (vinterståndare) med örtstam på lämpliga stäl-len i grönområden i den byggda miljön.	2025	2030
Vi placerar flera insektshotell, fågel-, flygekor- och fladdermusholkar och andra element och konstruktioner som stöder naturens mångfald i grönområdena i den byggda miljön.	2025	2030
Vi föredrar ängar i stället för gräsmattor när det är ändamålsenligt och använder frön av inhemskt ursprung i fröblandningarna för ängarna.	2025	2030
Åtgärd 2.5. Vi restaurerar rännilar och källområden i kommunägda områden.		
Vi väljer de oskyddade rännilar och källområden i kommunägda områden som är lämpliga för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.	2025	2030
Vi låter vidta restaureringsåtgärder på ovan nämnda rännilar och källområden, ord-nar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.	2026	2030
Åtgärd 2.6. Vi restaurerar myrar i kommunägda områden.		
Vi väljer de kommunägda oskyddade myrområden som är lämpligast för restaure-ring och gör upp restaureringsplaner för dem.	2026	2030
Vi beställer restaureringsåtgärder på ovan nämnda myrar, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av	2027	2030

finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.		
Åtgärd 2.7. Vi vårdar och istandsätter skyddade kulturbiotopområden i kommunägda områden.		
Vi väljer nya oskyddade områden som vårdas som vårdbiotopobjekt och gör upp skötselplaner för dem.	2026	2030
Vi beställer skötselåtgärder på vårdbiotopobjekt, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.	2027	2030
Vi erbjuder lämpliga betesområden för privata betare.	2026	2030
Vi ordnar skötseltalkon på lämpliga oskyddade objekt till exempel med lokala föreningar.	2027	2027
Åtgärd 2.8. Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattnens och kustvattnens tillstånd.		
Vid planläggning och övrig planering av kommunen samt vid beviljande av tillstånd ser vi till att man på strömmande vatten eller tjärnar i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om detta inte utan särskilt vägande grunder och nödvändiga tillstånd bygger konstruktioner som ändrar deras naturtillstånd eller försvårar restaureringen av dem.	2025	2030
Vid planläggningen och den övriga planeringen av kommunen samt beviljande av tillstånd ser vi till att man framför allt inte på strömmande vatten som lämpar sig för vandringsfiskar installerar konstruktioner som utgör vandringshinder.	2025	2030
Vi utreder avlägsnande av konstruktioner som utgör vandringshinder för vandringsfiskar.	2026	2030
Vi utreder finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI och utnyttjande av företagspartnerskap i samband med restaurering av vattendrag.	2026	2030
Vi inför anvisningen om vatten från byggplatser för huvudstadsregionen även i projekt i Kyrksläatts kommun.	2025	2030
Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.		
Vi uppdaterar kommunens dagvattenprogram så att den bättre tar hänsyn till stärkande av naturens mångfald.	2025	2026
Vi hanterar dagvatten i mån av möjlighet med ekologiska metoder genom att utnyttja våtmarker, fåror, sänkor och vattendrag, om det inte är ändamålsenligt att använda tekniska konstruktioner.	2025	2030
Vi genomför lösningar för dagvattenhantering i god tid innan byggandet påbörjas.	2025	2030

Åtgärd 2.10. Vi bekämpar invasiva främmande arter.		
Vi fortsätter bekämpning av jätteloka, vresros, jättebalsamin, kanadensiskt gullris, parkslide, jätteslide, hybridslide och lupin på kommunägda områden.	2025	2030
Vi utreder möjligheter att bekämpa även andra invasiva främmande arter.	2025	2030
Vi fortsätter bekämpningen av invasiva främmande arter med hjälp av mobilspelet Crowdsorsa.	2025	2030
Vi utreder möjligheten att utnyttja finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI och företagspartnerskap vid bekämpning av invasiva främmande arter.	2025	2030
Vi utreder huruvida kommunens bekämpning av invasiva främmande arter kan föras med projekt hos aktörer utanför kommunen.	2025	2030
Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.		
Vi följer upp naturtillståndet hos förekomster av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt på oskyddade områden.	2027	2030
Vi vidtar vid behov skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder för förekomster av ansvarsarter på oskyddade områden och på ansvarsnaturtypsobjekt.	2027	2030
Åtgärd 3.2. Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.		
Vi utarbetar kommunaltekniska planerna så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av deras försvagade delar.	2025	2030
Vi styr uppgörandet av planer av instanser utanför kommunen, till exempel vägplaner, så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av deras försvagade delar.	2025	2030
Åtgärd 3.4. Vi stärker de delar av de ekologiska nätverken som försvagats och undviker åtgärder som försvagar de ekologiska nätverken.		
I kommunens egna projekt undviker vi åtgärder som försvagar de ekologiska nätverkens funktion.	2025	2030
I kommunens egna projekt förbättrar vi de delar av de ekologiska nätverken som försvagats eller förbindelser som brutits t.ex. genom utvidgningar, restaureringar och istandsättningar.	2025	2030
Vi främjar planering och byggande av grönbroar, underfarter och smådjurstunnlar på huvudvägarna.	2025	2030
Åtgärd 4.9. Vi utvecklar turismen och rekreationsmöjligheterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.		

På rekreations- och skyddsområdena bygger vi nya naturstigar där vi styr rekreationsanvändningen för att undvika slitage på naturen. En del av naturstigarna byggs tillgängliga så att alla får en möjlighet att njuta av naturen.	2026	2030
Åtgärd 4.10. Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.		
I närheten av daghemmen och skolorna bevaras skogar som är lämpliga för undervisning, pedagogik och rekreation för barn och unga.	2025	2030
Åtgärd 5.1. Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.		
Vi fortsätter bevilja föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald.	2025	2030
Vi fortsätter deltagandet i mellankommunala projekt och nätverk vars verksamhet stärker naturens mångfald i Kyrksläotts område.	2025	2030
Åtgärd 5.4. Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.		
Vi erbjuder företag en möjlighet att delta i vidtagande av skydds-, skötsel- och restaureringsåtgärder på oskyddade områden.	2035	2030
Åtgärd 5.5. Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.		
Vi ordnar samarbetsmöten för lantbruks- och hästgårdsföretagare och instanser som erbjuder rådgivning. På mötena behandlar vi värnande om naturens mångfald inom lantbruk och hästskötsel.	2027	2030
PLANLÄGGNINGS- OCH TRAFIKSYSTEMTJÄNSTERNA		
Åtgärd 1.3. Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla naturobjekt i Kyrksläotts kommun.		
I fråga om områden som ska planläggas gör vi eller låter göra kartläggningar av värdefulla naturobjekt för områden om vilka aktuell naturinformation saknas och som vi uppskattar ha naturvärden. Antingen kommunen själv eller någon annan instans skaffar naturinformationen. I kartläggningarna fäster vi särskild uppmärksamhet vid arterna och naturtyperna i habitat- och fågeldirektiven samt de nationellt och regionalt hotade och nära hotade arterna och naturtyperna.	2025	2030
Åtgärd 2.8. Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattnens och kustvattnens tillstånd.		
Vid planläggning och övrig planering av kommunen samt vid beviljande av tillstånd ser vi till att man på strömmande vatten eller tjärnar i naturtillstånd eller i ett tillstånd som påminner om detta inte utan särskilt vägande grunder och nödvändiga tillstånd bygger konstruktioner som ändrar deras naturtillstånd eller försvårar restaureringen av dem.	2025	2030

Vid planläggningen och den övriga planeringen av kommunen samt beviljande av tillstånd ser vi till att man framför allt inte på strömmande vatten som lämpar sig för vandringsfiskar installerar konstruktioner som utgör vandringshinder.	2025	2030
Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.		
Vi tryggar i samband med planläggningen förekomster av ansvarsarter och områden som representerar ansvarsnaturtyper.	2026	2030
Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.		
Bestämmelser om dagvattenhantering införs i planbestämmelserna.	2025	2030
Vi tar i bruk grönkoefficientsverktyget i planläggningen.	2025	2030
Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.		
Vi tryggar i samband med planläggningen förekomster av ansvarsarter och områden som representerar ansvarsnaturtyper.	2026	2030
Åtgärd 3.1. Vi utreder de ekologiska nätverken i Kyrkslätt.		
Vi utreder de ekologiska nätverken med kärnområden inklusive de ekologiska förbindelserna i Kyrkslä tts kommun.	2025	2030
Åtgärd 3.2. Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.		
Vi utarbetar planerna så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkandet av deras försvagade delar.	2025	2030
Åtgärd 3.3. Vi utvecklar planbeteckningar och -bestämmelser som gäller ekologiska förbindelser.		
Vi går igenom planbestämmelserna och -beteckningarna och justerar dem vid behov så att olika ekologiska förbindelser inklusive behov, till exempel förbindelserna för flygekorrar och fladdermöss, beaktas i dem.	2025	2026
Vi bekräftar de planbeteckningar och planbestämmelser som används i de olika planerna i kommunen.	2026	2026
Åtgärd 4.10. Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.		
I närheten av daghemmen och skolorna bevaras skogar som är lämpliga för undervisning, pedagogik och rekreation för barn och unga.	2025	2030

Åtgärd 4.11. Vi planerar att införa ekologisk kompensation i planläggningen.		
Vi planerar ett försök med ekologisk kompensation enligt naturvårdslagen i något nytt planprojekt inom den närmaste framtiden.	2027	2028
KOMMUNUTVECKLINGSEKTORN		
Åtgärd 5.2. Vi anvisar resurser för koordinering av arbetet för och uppföljning av naturens mångfald.		
Vi ordnar "LUMO-koordinatorsresurser" för att koordinera verksamhet som stärker naturens mångfald tillsammans med invånare, föreningar och företag samt inom kommunen samt uppföljning av genomförandet av LUMO-programmet.	2025	2030
Vi granskar om miljökoordinators uppgifter kan utökas med "LUMO-koordinators" uppgifter så att de bildar en heltidsuppgift.	2025	2025
LUMO-ARBETSGRUPPEN		
Åtgärd 4.1. Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.		
I LUMO-arbetsgruppen granskas uppnåendet av målen och vidtagandet av åtgärderna i LUMO-programmet, de faktorer som utgör hinder för genomförandet och medlen för att främja genomförandet.	2025	2030
LUMO-arbetsgruppen utarbetar minst en gång om året en översikt av hur verkställandet av LUMO-programmet framskrider för kommunstyrelsen.	2025	2030
LUMO-arbetsgruppen anlitar vid behov lokala eller andra experter.	2025	2030
GEOINFORMATIONSTJÄNSTER		
Åtgärd 1.2. Vi utbildar personal inom kommunen och ger dem anvisningar för användning av geoinformationsmaterial i naturdatasystemet.		
För personalen ordnar vi utbildning i hur man hittar naturmaterial i kommunens ArcGIS-geoinformationssystem och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man hanterar dessa naturmaterial.	2025	2030
För personalen producerar vi skriftliga och/eller videobaserade instruktioner för hur man hittar naturmaterial på ArcGIS-geoinformationssystemet och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man kan hantera materialen.	2025	2025
BYGGNADSTILLSYNEN		

Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.		
Bestämmelser om dagvattenhantering införs i byggloven.	2025	2030
Vi tar i bruk grönkoefficientsverktyget vid beviljande av bygglov.	2026	2030
Åtgärd 2.12. Vi främjar fågelsäkert byggande med riktlinjer och rådgivning från kommunen.		
I byggnadsordningen inför vi bestämmelser som främjar fågelsäkert byggande.	2025	2025
Vi gör en anvisning för byggare och renoverare om fågelsäkert byggande.	2026	2026
BILDNING- OCH FRITIDSTJÄNSTERNA		
Åtgärd 2.2. Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.		
Bland de nya konstruktioner som föreslås i de godkända skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden i fritidstjänsternas besittning väljer vi dem som det är mest ändamålsenligt att vidta först, och vi vidtar dessa åtgärder först.	2026	2030
Åtgärd 4.9. Vi utvecklar turismen och rekreationsmöjligheterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.		
På rekreations- och skyddsområdena bygger vi nya naturstigar där vi styr rekreationsanvändningen för att undvika slitage på naturen. En del av naturstigarna byggs tillgängliga så att alla får en möjlighet att njuta av naturen.	2026	2030
Åtgärd 4.10. Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.		
Vi ordnar en LUMO-kampanj, där varje daghem och skola i Kyrklätt självständigt tillsammans med barnen planerar verksamhet som stöder naturens mångfald (t.ex. holktalko, talko för bekämpning av främmande arter, ängbildning). Samtidigt lär man sig tillsammans naturvärden, verksamhetssätt och artkännedom.	2026	2030
LOKALTJÄNSTERNA		
Åtgärd 4.10. Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.		
Gårdsmiljöerna till nya daghem samt daghem som ska förnyas planeras och genomförs så ekologiskt som möjligt med uppskattning och respekt för hållbar livsstil inom småbarnspedagogiken.	2025	2030
TOMTTJÄNSTERNA		

Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.		
Bestämmelser om dagvattenhanteringen införs i avtalen om överlåtelse av fastigheter och markanvändningsavtalen.	2026	2030
Åtgärd 2.10. Vi bekämpar invasiva främmande arter.		
Vi fortsätter bevilja tillstånd för avlägsnande av minkar och mårdhundar på kommunägda områden som är lämpliga för verksamheten.	2025	2030
Åtgärd 4.7. Vi utreder med vilka medel vi kan stärka naturens mångfald i kommunens markanskaffning.		
Vi utreder hur vi med markanskaffning kan stärka naturens mångfald i Kyrkslätt och tillämpar dessa medel vid markanskaffning i kommunen.	2026	2030
Åtgärd 4.8. Vi inkluderar villkor som stärker naturens mångfald i arrendeavtal om odlingsmark.		
I nya arrendeavtal om odlingsområden inkluderas villkor som stärker naturens mångfald på kommunägda områden som används för odling.	2025	2030
GEMENSAMMA TJÄNSTER		
Åtgärd 4.2. Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.		
Kyrksläatts kommun rapporterar om framskridandet av LUMO-programmet och åtgärderna i det. Kommunens kommunikation skickar sina nyheter som artikeltips även till lokala medier.	2025	2030
Åtgärd 4.3. Vi ansluter oss till nätverket Naturkloka kommuner.		
Kyrksläatts kommun ansluter sig till nätverket Naturkloka kommuner, förbinder sig till uppfyllande av dess kriterier och är aktiv medlem i det.	2025	2030
Åtgärd 4.6. Vi utreder det ekologiska fotavtrycket av upphandlingar inom kommunen och vidtar åtgärder för att minska det ekologiska fotavtrycket.		
Vi utreder det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.	2026	2030
Utifrån utredningarna planerar vi åtgärder för att minska det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.	2026	2026

Åtgärd 5.3. Vi grundar en elektronisk plattform för kommuninvånare och företag för att stöda gemensamma åtgärder för naturens mångfald.

Vi grundar en öppen elektronisk plattform, en så kallad LUMO-Tinder, där man kan anmäla sitt intresse för naturverksamhet eller behov av hjälp för t.ex. bekämpning av främmande arter. Plattformen tjänar även som informationskanal för god praxis.

2026

2026

MILJÖVÅRDEN

Åtgärd 1.3. Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla natur-objekt i Kyrksläatts kommun.

I fråga om kommunägda naturskyddsområden och värdeskogar gör vi eller låter göra kartläggningar av värdefulla naturobjekt för områden om vilka aktuell naturinformation saknas och som vi uppskattar ha naturvärden. Antingen kommunen själv eller någon annan instans skaffar naturinformationen. I kartläggningarna fäster vi särskild uppmärksamhet vid arterna och naturtyperna i habitat- och fågeldirektiven samt de nationellt och regionalt hotade och nära hotade arterna och naturtyperna.

2025

2030

Åtgärd 1.4. Vi kartlägger vilka kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.

Vi granskar om det i naturkartläggningarna har kommit fram kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.

2025

2030

Vi gör behövliga tilläggskartläggningar om huruvida områden med försvagat naturtillstånd är lämpliga som restaureringsobjekt med utnyttjade av information av naturintresserade, organisationer och andra instanser. Det är ofta ändamålsenligt att kombinera kartläggningarna med kartläggningarna i åtgärd 1.3.

2025

2030

En sammanfattning om de områden som är lämpliga för restaurering och återhämtning uppdateras med behövliga kart- och flygbilder allteftersom informationen ökar.

2025

2030

Åtgärd 1.5. Vi gör upp en naturuppföljningsplan för att följa upp naturens mångfalds tillstånd i Kyrksläätt.

För att göra naturuppföljningsplanen utreder vi hurdana naturuppföljningar Kyrksläatts kommun och andra aktörer gör i Kyrksläatts kommuns område.

2026

2026

I naturuppföljningsplanen fastställs de indikatorer som används vid uppföljning av naturens mångfald i kommunen.

2026

2026

Vi börjar följa upp naturens mångfalds tillstånd i kommunen enligt naturuppföljningsplanen och utnyttjar resultaten vid utvärderingen av genomförandet av LUMO-programmet.

2026

2030

Åtgärd 2.1. Vi kompletterar Kyrkslätts nätverk av naturskyddsområden genom att ansöka om skydd för oskyddade värdefulla naturobjekt i kommunägda områden.

Vi ansöker om inrättande av naturskyddsområde för objekt för vilka vi förhandlade om skydd med NTM-centralen i Nyland år 2022 i anslutning till det bindande målet "kartläggning och genomförande av METSO-objekt" i byggnads- och miljönämndens budget för år 2021. NTM-centralen meddelade år 2022 att skyddet av dessa objekt kan genomföras inom ramen för Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) så att kommunen får de överenskomna ersättningarna för inrättande av naturskyddsområden. Ärendet bordlades vid byggnads- och miljönämndens sammanträde 26.4.2022.

2025

2025

Vi utreder inrättande av värdefulla naturobjekt på kommunägda områden som naturskyddsområden och väljer bland dem de objekt för vars skydd vi strävar efter att få ersättning till kommunen från finansiering från handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) eller från andra källor.

2025

2030

Åtgärd 2.2. Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.

Vi gör upp skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden som saknar aktuell skötsel- och nyttjandeplan och som i betydande grad används för rekreation och/eller vars mångsidighet kan ökas genom skötselåtgärder.

2026

2030

Bland de skötselåtgärder som föreslås i de godkända skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden väljer vi dem som det är mest ändamålsenligt att vidta först, och vi vidtar dessa åtgärder först.

2026

2030

Åtgärd 2.5. Vi restaurerar rännilar och källområden i kommunägda områden.

Vi väljer de skyddade rännilar och källområden i kommunägda områden som är lämpliga för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.

2025

2030

Vi låter vidta restaureringsåtgärder på ovan nämnda rännilar och källområden, ordnar restaureringstälk och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.

2026

2030

Åtgärd 2.6. Vi restaurerar myrar i kommunägda områden.

Vi väljer de kommunägda skyddade myrområden som är lämpligast för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.

2026

2030

Vi beställer restaureringsåtgärder på ovan nämnda myrar, ordnar restaureringstälk och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av

2027

2030

finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.		
Åtgärd 2.7. Vi vårdar och istandsätter skyddade kulturbiotopområden i kommunägda områden.		
Vi väljer nya skyddade områden som vårdas som vårdbiotopobjekt och gör upp skötselplaner för dem.	2026	2030
Vi beställer skötselåtgärder på vårdbiotopobjekt, ordnar restaureringstälko och/eller understöder t.ex. föreningar i restaureringen med utnyttjande av finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI 2021–2030 och företagspartnerskap på tillämpliga objekt.	2027	2030
Vi erbjuder lämpliga betesområden för privata betare.	2026	2030
Vi ordnar skötseltalkon på lämpliga skyddade objekt till exempel med lokala föreningar.	2026	2030
Åtgärd 2.8. Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattnens och kustvattnens tillstånd.		
För att möjliggöra långsiktig vattenvård förbinder vi oss till istandsättning av vattendrag och avrinningsområden genom att reservera de anslag som behövs för projektarbetet.	2025	2030
Vi stöder lokala aktörer genom att dela ut miljövårdsbidrag särskilt för vattenvård.	2025	2030
Åtgärd 2.10. Vi bekämpar invasiva främmande arter.		
I fråga om jättelokorna fortsätter vi ge ägare till privata fastigheter bekämpningshjälp.	2025	2030
Vi utreder möjligheter att bekämpa även andra invasiva främmande arter.	2025	2030
Vi gör flera åtgärdsprogram för bekämpning av invasiva främmande arter med start från spansk skogssnigel.	2025	2030
Vi utreder möjligheten att utnyttja finansieringsmöjligheterna i livsmiljöprogrammet HELMI och företagspartnerskap vid bekämpning av invasiva främmande arter.	2025	2030
Vi utreder huruvida kommunens bekämpning av invasiva främmande arter kan förenas med projekt hos aktörer utanför kommunen.	2025	2030
Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.		

Vi utreder de arter som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrksläotts egna ansvarsarter. Vi gör utredningarna och valen genom att anlita bland annat miljöorganisationer och kommuninvånare.	2026	2030
Vi utreder de naturtyper som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrksläotts egna ansvarsnaturtyper. Vi gör utredningar och val genom att utnyttja bland annat uppgifter av miljöorganisationer och kommuninvånare.	2026	2026
Vi följer upp naturtillståndet hos förekomster av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i fråga om naturskyddsområden.	2027	2030
Vi vidtar vid behov skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder för förekomster av ansvarsarter på naturskyddsområden och på ansvarsnaturtypsobjekt.	2027	2030
Åtgärd 4.1. Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.		
Vi sammanställer LUMO-arbetsgruppen av representanter för kommunens enheter vars verksamhet påverkar naturens mångfald mest och/eller som har behov av att utnyttja naturens mångfald i sitt arbete.	2025	2025
Åtgärd 4.2. Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.		
I kommunens kommunikation lyfter vi stolt fram kommunens naturpositiva verksamhetsmodeller och verksamhetssätt som en del av den strategiska kommunikationen.	2025	2030
Framskridandet av genomförandet av LUMO-programmet och utmaningarna med det presenteras på LUMO-infon på kommunens webbplats, i sociala medier och andra marknadsföringsgränssnitt (t.ex. på kommunhusets elektroniska idid-skärm) samt i terrängen t.ex. på istandsättningsobjekt. LUMO-programmet har en huvudkommunikationskanal som uppdateras, och den finns på kommunens webbplats på adressen: https://kyrkslatt.fi/lumo-program-under-forberedelse/	2025	2030
Kyrksläotts kommun rapporterar om framskridandet av LUMO-programmet och åtgärderna i det. Kommunens kommunikation skickar sina nyheter som artikeltips även till lokala medier.	2025	2030
Åtgärd 4.2. Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.		
Vi ordnar årligen ett LUMO-evenemang där vi firar naturens mångfald i Kyrkslätt och det arbete som gjorts för att stärka den. I LUMO-evenemanget ingår t.ex. presentationer som hålls av sakkunniga, workshopar och naturutflykter. Evenemanget kan	2026	2030

ha något undertema. Evenemanget är en del av kommunens varumärkesarbete, och målet är att locka även människor från längre håll till evenemanget.

Åtgärd 5.1. Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.

Vi fortsätter bevilja föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald.

2025 2030

Vi fortsätter deltagandet i mellankommunala projekt och nätverk vars verksamhet stärker naturens mångfald i Kyrksläotts område.

2025 2030

Åtgärd 5.4. Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.

Vi erbjuder företag en möjlighet att delta i vidtagande av skydds-, skötsel- och restaureringsåtgärder på skyddsområden.

2025 2030

ALLA KOMMUNENS ENHETER

Åtgärd 4.4. Vi ser till att de anställda som har i uppgift att påverka naturens mångfald har tillräckligt med naturexpertis.

Vi ser till att anställda i kommunen utbildar sig tillräckligt i naturfrågor. Vi gör detta bl.a. genom att reservera tillräckliga anslag för deltagande i utbildningar och genom att göra upp utbildningsplaner för de anställda. I utbildningsplanerna ska det ständiga behovet av uppdatering av naturexpertisen iakttas.

2025 2030

Åtgärd 4.5. Vi gör checklistor för olika verksamheter i kommunen för att säkerställa att effekterna på naturens mångfald beaktas i kommunens verksamhet.

Vi utreder möjligheter att göra checklistor t.ex. i samarbete med KUUMA-kommunerna. I checklistorna ska inverkningarna av kommunens verksamheter på naturens mångfald beaktas. Alternativ kan listorna göras som eget arbete inom kommunen. Checklistorna kan sammanställas i LUMO-handboken om man beslutar göra en sådan till exempel i samarbete med KUUMA-kommunerna och Nylands förbund. Checklistorna uppdateras när behov uppstår.

2025 2026

Åtgärd 5.1. Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.

Vi fortsätter bevilja föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald.

2025 2030

Vi fortsätter deltagandet i mellankommunala projekt och nätverk vars verksamhet stärker naturens mångfald i Kyrksläotts område.

2025 2030

LUMO-programmet.

Verksamhetsprogrammet för trygghet av naturens mångfald i Kyrkslätt 2025–2030

Utgivare: Kyrkslätt kommun

Layout och omslag: Adrienn Szell

ISBN xxx-xxx-xxx-xxx-x (tryckt version)

ISBN xxx-xxx-xxx-xxx-x (webbversion)

Tryckort: xxxxxx